

A SVEDOU
MNOHÉ

Aleš Franc

Abstrakt

Tato práce se zabývá popisem historického spiritismu a jeho biblickým posouzením v rámci Starého i Nového Zákona a návazně pak v rámci historické, zejména pak evangelikální, ortodoxie. Je zde zmíněno šíření spiritismu z míst jeho historického vzniku, respektive z doby působení pařížského lékaře Antonína Mesmera, a z dob působení sester Foxových v Bostonu. Současně jsou zde popsána mariánská zjevení v Medžugorji a zjevení protagonistů moderního charismatismu, jako jsou Rick Joyner a Benny Hinn, ve kterých se, podobně jako ve výše uvedených případech, objevuje fenomén komunikace se zemřelými.

Uvedená zjevení jsou pak porovnána s jevy, které jsou v širokém křesťanském konsensu považovány za nekromantii, a dále jsou konfrontována se závěry historických i současných apologetů. V této souvislosti je nastíněna i profétická eschatologie daných představitelů, která je porovnána s donedávna - mezi evangelikály takřka většinově - přijímaným premilenialismem. Naplnění konkrétních proroctví je pak i v několika konkrétních případech posouzeno.

Ačkoliv je závěrečný soud ponechán na čtenáři, je zde nastíněna řada souvislostí a paralel, které vyznívají v neprospěch těchto novodobých zjevení, respektive eschatologie, která je těmito zjeveními často podmíněna.

ABSTRAKT	2
0. ÚVOD	5
1. HISTORICKÝ SPIRITISMUS	7
2. DVA KOŘENY HISTORICKÉHO SPIRITISMU	9
3. ŘÍMSKÝ KATOLICISMUS	11
4. CHARISMATICKÉ Hnutí	12
4.2 Zjevení Bennyho Hinna	12
4.2 Zjevení Ricka Joynera	15
5. ARGUMENTY OBHÁJCŮ	18
5.1 Nejde o doptávání	18
5.2 Jsou to tak milí lidé	19
5.3 Bůh si může použít co chce	20
6. ANALÝZA SPIRITISMU	25
6.1 Co říká Bible o spiritismu	25
7. OKULTISMUS V BIBLI?	27
7.1 Samuel a Saul	27
7.2 Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův	31
7.3 Oblak svědků	32
7.4 Hora Proměnění	33
7.5 Spoluslužebník bratří	40
7.6 Jan a stařec ze Zjevení	41
7.7 Komenský a Bunyan	44
8. LZE SE POUČIT Z OVOCE?	46
9. SOUHRN	50

9.1 Premileniální nástin	51
9.2 Premileniální antiteze	52
9.3 Joynerův trumfalismus.....	53
9.4 Prorocké varování	56
10. ZÁVĚR.....	58
LITERATURA	59
Knihy a monografie	59
Časopisové články	60
Přednášky a semináře	61
Elektronické materiály.....	61
Audiakazety	62
Videokazety	62

A svedou mnohé

Motto:

„Jestliže jsou mé spisy používány jako základ, nebude potom tento základ schopný udržet váhu toho, co na něm musí být postaveno..., mé spisy nesmí být použity jako základ. Má vyučování musíš vidět skrze Pánova vyučování a nepokoušet se mu porozumět z mého pohledu. Jeho slova jsou základem.“

Duch Apoštola Pavla vyučuje Ricka Joynera jak vykládat Pavlovy epištoly

„Neobracejte se k duchům zemřelých a nevyhledávejte vědmy a neposkvřujte se jimi. Já jsem Hospodin, váš Bůh.“

Kniha Leviticus, kapitola 19, verš 31

0. Úvod

Úvodem bych si dovolil podotknout, že Písmo neklade příliš velký důraz na temné síly a biblický popis Božího Nepřítele bývá až na výjimky útržkovitý a někdy až suše strohý. Důraz je obvykle položen na skutečnost, že satan je poražený nepřítel, jehož role je, zejména skrze triumf Kristova kříže, zcela determinována Boží svrchovanou resp. dopouštějící vůlí. V současné teologii se ale můžeme setkat se dvěma až protichůdnými tendencemi:

Lidová, zejména charismatická teologie, kterou se v této práci budeme zabývat, bývá fascinována říší zla natolik, že se - skrze různá zjevení - snaží rafinovaně odhalovat její strukturu a hierarchii a různými technikami jí přímo ovlivňovat. Naproti tomu liberální teologie sklouzává až k ignoraci, ne-li k popření samotné personifikace zla. Autor této práce se hlásí ke klasickému letničnímu hnutí a je si přitom vědom, že současná, domácí i světová orientace letničního hnutí, má evidentní sklon směřovat k prvnímu zmíněnému extrému.

Tato práce se nesnaží o reflexi zla ve vnějším, sekulárním prostředí, jak bývá v démonologii obvyklé, nýbrž se snaží popsat jeho stín tam, kde se temným silám věnuje enormní pozornost. Jinými slovy se autor snaží poukázat na fakt, že tam, kde je moc zla akcentována natolik, až by se zdálo, že se snaží odejmout Bohu privilegium svrchovaného vládnutí, tam je vskutku i prostor k tomu, aby tato moc zaujala svoji

A svedou mnohé

trvalou pozici, která je jí tímto poskytnuta. Paradoxně se tak stává, že církev, která se pro důraz na zjevovatelské duchovní dary vzdaluje biblickým standardům a ortodoxii, aniž by si to snad uvědomovala, pak přijímá i věci, které byly ještě donedávna vytlačovány do sféry okultismu a esoteriky.

Snad i proto jsou v současnosti vydávány knihy „proroků“, kterým se zjevují mrtví a s nimiž tito proroci komunikují. Tito služebníci pak „cestují“ po nebeských a pekelných oblastech, mluví s duchy zemřelých, případně je tito navštěvují v jejich zjeveních a snech, aniž by tyto souvislosti byly pro církev alarmující. Z těchto setkání jsou sepisovány knihy, které se záhy stávají bestsellery na charismatických a dnes, žel, i letničních a v širším slova smyslu evangelikálních knižních pultech.

V této práci se její autor proto snaží popsat a konfrontovat zjevení současných a respektovaných, celosvětově známých proroků, jako jsou například Rick Joyner, Benny Hinn a další, a porovnat jejich zjevení s biblickým výkladem, který se opírá o reflexi daného tématu v rámci historické, zejména evangelikální, ortodoxie. Rovněž je zde snaha o zmapování faktů pro biblické rozsouzení takto přijatých zjevení z úhlu jejich celkového, historického a náboženského kontextu. I přes tuto skutečnost není cílem této práce explicitně podsunout daným prorokům, že jejich proroctví jsou inspirována zlem. Cílem je předložit, byť určitým způsobem seřazená fakta, a závěr ponechat na čtenáři samotném.

Jestliže je například v závěru zmiňováno proroctví argentinského teonomisty Carlose Annacondii o tom, že Argentina je na prahu jejího historického vzestupu a prakticky vzápětí dochází v Argentině ke gigantickému politickému kolapsu a ekonomickému krachu, pak tato souvislost je zde zmíněna především proto, že je autor přesvědčen, že se jedná o nejvýstižnější způsob jak dané proroctví rozsoudit.

Ze stejného důvodu jsou vedle sebe postavena proroctví Steve Hilla o obnově Ameriky a události z listopadu 2001 a léta 2005, a stejně tak jsou vedle sebe jmenována proroctví o obnově Anglie a následná hysterie ohledně epidemie kulhavky a slintavky.

A svedou mnohé

Prosím proto čtenáře, aby přihlédl k těmto skutečnostem dříve, než se začte zejména do závěrečných kapitol této práce.

1. Historický spiritismus

Když se řekne spiritismus, mnoho z nás si představí podhorskou chýši, kde v ponurém osvětlení svíčky sedí v kruhu několik starců a stařen zsinalých tváří, dotýkají se konečky prstů a mumlají jméno zemřelého, který s nimi komunikuje pomocí psacího stolečku, rotující lahve nebo kachetického média s očima v sloup. Tento druh spiritismu, spíše zpopularizovaný pokleslou literaturou konce 19. století, však již dnes nemá s realitou mnoho společného. Jeho formy jsou mnohem „zbožnější“ a barvitější. Nenesou vždy stopy ponurosti, ale hýří pestrostí a lákají ke komunikaci se záhrobím pomocí těch nejlákavějších zážitků.

Jak uvádí Heide: „Náboženský spiritismus se koná ve shromážděních, kde se lidé modlí a zpívají chorály.“¹ A jak dále potvrzuje White: „Spiritismus se přizpůsobuje dnešnímu křesťanství, má větší moc, aby člověka podvedl a dostal do léčky. Satan sám se obrátil k novému řádu věcí... A protože tvrdí, že věří Bibli... je přijímáno jeho dílo jako zjevení Boží moci.“² Podle Van Dama křesťanští spiritisté „zastávají názor, že Nový zákon obsahuje všelijaké spiritistické prvky... zjevení Mojžíše a Eliáše na hoře Proměnění lze považovat za zjevení mrtvých... Pokud jde o Starý zákon: Nezjevil se tam při seanci s médium z Endoru duch Samuelův králi Saulovi?“³

Katolickým křesťanům se zjevuje „Matka Boží“ a nejrůznější svatí a protestantům starozákonní proroci nebo apoštolé, aby jim udíleli rady týkající se zejména věcí budoucích, tedy eschatologie. Zacitujme tedy ještě jednou Van Dama, když se při svých studiích okultismu zaštiťuje výsledky badatelů v oblasti metafyziky:

„Jeden z pionýrů „Society for Psychical Research“, Oliver Lodge se vyjádřil takto:
„Jediné vysvětlení, které by se mohlo dát, by bylo představit si nadpřirozenou

¹ HEIDE, M. Bludné cesty ke zdraví, s. 85

² Tamtéž

³ VAN DAM, W. C. Okultismus a křesťanská víra, s. 76

A svedou mnohé

„dábelskou zlobu, která nám chce škodit a nás klamat.“ Je možné, že i ve spiritismu jsou ve hře duchové lži, vydávající se za zemřelé? Církevní otec Tertullian byl o tom přesvědčen. Předpokládají to i ex-media, např. Casson. Mají-li pravdu, pak se lze nadít, že tito duchové, i když si nasazují náboženskou masku, stojí v podstatě v nepřátelském postoji vůči osobě a dílu Ježíše Krista.“⁴

Taktéž akademicky seriózní a populární badatel Allan opatrně přikyvuje, když říká:

„Některé jevy naznačují, že si s námi může zahrávat jakási tajemná bytost. V Bibli se o tom píše: „Bojujme proti zlým... duchovním silám v nebeském světě... vládcům, mocnostem a kosmickým silám tohoto temného věku.“⁵

Jak je ale možné, že tolik křesťanů dnes nevnímá to, před čím Bible tolikrát a tak jasně varuje? Jak je možné, že např. charismatici, kterým ještě před nedávnem sloužila studie Van Dama jako učebnice boje s okultismem, a kteří se okultismu protivili snad jako žádní jiní křesťané, dnes přijímají novodobé proroky typu Ricka Joynera a Bennyho Hinna, kteří s mrtvými běžně komunikují a jako důkaz oprávněnosti nekromantie používají právě texty, před jejichž spiritistickou interpretací Van Dam varoval?

Jak je možné, že ti, kteří jsou nejen ochotni vidět duchy nad národy, městy, jedinci, ale dokonce i nad křesťanskými denominacemi⁶ a učinit je středem své pozornosti při zvěstování evangelia, nejsou ochotni rozpoznat je v duších zemřelých, kteří se zjevují jejich prorokům? Jak to, že ti, kteří jsou schopni pořádat doslova hony na dábly se zaníceností, pro kterou bychom jen ztěží hledali oporu v biblické i historické ortodoxii, zůstávají v klidu, když jim duch zemřelého Adama, Ábela, Jonáše nebo Pavla, příp. mrtvého bezdomovce nebo mrtvé kontroverzní evangelistky, radí, jak si počínat v dobách posledních? Na tuto otázku se snaží odpovědět následující studie.

⁴ VAN DAM, W. C. Okultismus a křesťanská víra, s. 76

⁵ ALLAN, J. Víry a vyznání, s. 197

⁶ Např. emeritní senior Křesťanských společenství k tomu říká: „Jestli se k tomu dostanu, napíši obsáhlejší studii o tom, co je to duch denominačnosti a co je to duch nad denominací.“, 5. pastýřský list, květen, 1999

A svedou mnohé

2. Dva kořeny historického spiritismu

Spiritismem se v širším slova smyslu rozumí „víra v duchy, duše zemřelých a možnost komunikace s nimi“.⁷ V užším slova smyslu je pak spiritismus hnutím, které se vyvinulo z pařížských magnetických seancí přírodního léčitele a doktora medicíny a filosofie, právníka a teologa Antonína Mesmera, který holdoval nekromantice a pomocí „živočišného magnetismu“ shromažďoval pacienty, kteří seděli v kruhu, dotýkající se konečky prstů, čímž dal později, podle Heida, vzniknout spiritistickým kroužkům.⁸

Autor Mesmerova životopisu, spisovatel a humanista Stephen Zweig, popisuje magneto-spiritistické manifestace na Mesmerových seancích:

„...jsou charakterizovány trhavými a nezvladatelnými pohyby všech údů i celého těla, stahy jícnu, šubáním v krajině břišní..., těkavým vytřeštěným pohledem, ječivým křikem, údery, pláčem a divokými záchvaty smíchu, po nich pak následují dlouhotrvající stavy únavy a zemdlenosti, sklíčenosti a vyčerpání... V každém případě je člověk ohromen klidem řady nemocných na straně jedné a na druhé zase jejich běsnění, různými průvodními příhodami, které se stále opakují, a náklonností, jež se mezi pacienty vytváří...“⁹

Uvádí se, že během jedné seance se z magnetizovaného média ozývali tři duchové zemřelých a Van Dam píše, že Mesmer odstartoval éru evropského spiritismu.¹⁰

Jedním z Mesmerových žáků se stal i pozdější léčitel P. P. Quimby, jehož učení se v dalším století rozšířilo v Bostonu, původně puritánském městě východního pobřeží USA, a kde dalo podnět mnoha kultům, jako je „Nové Myšlení“ nebo „Křesťanská věda“.¹¹ McConnell dokazuje, že E. W. Kenyon, duchovní otec hnutí Víry, byl pod přímým vlivem Quimbyho myšlenek a dostalo se mu průpravy ve škole Quimbyho

⁷ LINHART, J. at al. Slovník cizích slov pro nové století, s. 348

⁸ HEIDE, M. Bludné cesty ke zdraví, s. 83

⁹ ZWEIG, S. Léčení duchem, s. 62

¹⁰ VAN DAM, W. C. Okultismus a křesťanská víra, s. 57

¹¹ BARRETT, D. V. Sekty, kulty, alternativní náboženství, s. 98

A svedou mnohé

následovníka R. W. Emersona, kde nějaký čas působil.¹² Ke stejnému závěru došel i švédský religionista, profesor Aagaard z centra „Dialog“, když analyzoval učení hnutí Slovo života, které vzniklo pod přímým vlivem amerického hnutí Víry, ve švédské Uppsale.¹³

Soudobé, moderní spiritistické hnutí, se pak zrodilo v USA až v roce 1848, a to na církevní půdě, kdy sestry Margaret, Leah a Kate Foxovy, členky metodistické církve, oznámily komunikaci s duchem zemřelého obchodníka, jehož kosti se později našly v suterénu místnosti. Hnutí se rázem rozšířilo po celém světě a našlo odezvu i v křesťanských kruzích, zejména v New Yorku.

Sestrám Foxovým pak bylo duchy přislíbeno: „Bůh vás bude chránit, dobří duchové nad vámi budou bdít.“¹⁴ Křesťanští spiritisté ihned přispěchali s vlastním a svérázným výkladem: jedná se prý o oblak svědků z epištoly Židům: „Proto i my, obklopeni takovým zástupem svědků, odhodme všecku přítěž i hřích, který se nás tak snadno přichytí, a vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo“ (Žd 12,1) s tím, že tímto oblakem není míněno výše popsané biblické svědectví starozákonních svatých, ale že jde o přebývání duchů těchto zemřelých ve světě živých.

Tito spiritisté tak věřili, že vstupují do komunikace s duchy zemřelých svatých, od kterých získávají svá poselství. „Křesťanští spiritisté“ proto, podle Allana, „uznávají Krista jako Boha“, nicméně spiritismus podle něho „není možno označit jako křesťanský.“¹⁵ Přesto má „křesťanský“ spiritismus své duchovní, své biblické hodiny, své nedělní školy a okázale pohrdá „sekulárním“ spiritismem jako okultismem a klade důraz zejména na službu uzdravování.¹⁶

Je zajímavé, že v historii se duchové zemřelých zjevovali médiím sami, údajně bez jejich snahy. Prostě „oznámili“ svoji existenci a dotyčnému médiu se buď za určitých

¹² MCCONNELL, D. R. Jiné evangelium, s. 42-61

¹³ AAGAARD, J. Seminář, Společnost pro studium sekt, 1995

¹⁴ VAN DAM, W. C. Okultismus a křesťanská víra, s. 29

¹⁵ ALLAN, J. In: Víry a vyznání, s. 185

¹⁶ HEIDE, M. Bludné cesty ke zdraví, s. 85-100

A svedou mnohé

situací dále zjevovali nebo jim udělili pokyn, ve kterém je obeznámili se způsoby, jak s nimi dále navazovat kontakt. Takovéto spontánní zjevení, kdy lidé tento kontakt nevyhledávali, ale přes to se jich tato zjevení přidržovala, popisuje např. probuzenecký německý farář a evangelista z 19. století Ernst Modersohn.¹⁷

3. Římský katolicismus

I když má v katolickém prostředí komunikace s mrtvými dlouhou tradici, podívejme se blíže na genezi jednoho legendárního příběhu. 21. června 1981 jugoslávská vizionářka Marjana Draičević Soldo ze Sarajeva, když se se svojí kamarádkou procházela po Medžugorje, údajně spatřila na protějším kopci zjevení ženy v dlouhých bílých šatech s dítětem v náručí. Stejný úkaz pozorovaly další dvě děti, které strachy utekly. Na druhý den byla u kopce již značná část vesnice a děti s ženou, kterou dle fyziognomie identifikovaly jako Pannu Marii, poprvé mluvily. Žena k nim hovořila o důležitosti rodiny, společné modlitby, půstu a vedla je k četbě Písma, úctě ke kněžím, mši a Církvi¹⁸. Následně na to kopec obsadila Titova komunistická policie, neboť se bála vzbouření.

Soldo tvrdí, že od té doby se jim Marie zjevuje pravidelně, a tato zjevení trvají tři až osm minut: „Panna Maria bývá nejčastěji smutná, ale nikdy nejedná rozzlobeně nebo nervózně. V její tváři je nejčastěji láska a bolest.“¹⁹ Marie se vizionářům zjevuje vždy v určitých časových intervalech:

„Panna Maria mi řekla, že už nebudu mít zjevení každý den, ale pouze jednou do roka, 18. března, a to do konce života... Panna Maria mi řekla, že budou i mimořádná zjevení. Tak mám zjevení každého druhého dne v měsíci. Ta začala 2. srpna 1987 a trvají dodnes. Nevím jak dlouho budu mít tato zjevení.“²⁰

Jiná vizionářka, Marie Pavlovičová-Luneitiová, popisuje pravidelné zjevování „Panny Marie“ na svátky procesí:

¹⁷ MODERSOHN, E. V poutech pověry

¹⁸ Zprávy z Medžugorje, 6/2004, s. 1-2

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Tamtéž

A svedou mnohé

„Panna Maria ve výroční den přichází vždy ve velmi krásném šatu. Její příchod v takovém dni ukryvá v sobě vzácnou symboliku. Pro mne osobně je to znamení, že jde o významný a důležitý den. Vidět v takový den Pannu Marii je nesmírná milost. Je slavnostně a pěkně oblečená. Když my, vizionáři, zažijeme, že je Panna Maria v tento den zvlášť radostná, i nás naplní taková radost. Když Panna Maria děkuje, že žijeme podle jejích poselství, znamená to, že nikdy neztrácí naději. My jsme nesmírně rádi, když vidíme, nebo dokonce cítíme, jak spokojena je Panna Maria.“²¹

Římskokatolická církev nikdy pravost zjevení v Medžugorje neuznala, ani je nepopřela. I když do Medžugorje putují stovky tisíc poutníků ze všech zemí světa, záhřebský kardinál, Josip Brancič, i přes tuto masovost uvádí, že se jedná pouze o „soukromá zjevení“. O tomto církevním postoji, kdy na třiceti tisícových procesích koncelebruje až 800 kněží, a která jsou brána jako výsledek „soukromých zjevení“, mnoho vypovídá i výrok bývalé hlavy katolické církve, papeže Jana Pavla II, velkého ctitele Panny Marie, když prohlásil: „kdybych nebyl papežem, již bych byl v Medžugorji. Vím o všem, všechno sleduji.“²²

I přes tento dvojaký postoj katolické církve, řadí Allan zjevení Marie ve Fatimě, resp. v Medžugorje a Lurdech, mezi „záhady a mystéria“ a netají se jejich démonickým podtextem.²³ Nutno také dodat, že podobná zjevení, ke kterým došlo v roce 1930 ve Fatimě, římskokatolická církev za pravá uznala.

4. Charismatické hnutí

4. 2 Zjevení Bennyho Hinna

Charismatická zbožnost zatím kouzlo Marie neobjevila. Avšak teleevangelista a uzdravovatel vírou, Benny Hinn, zná soukromá zjevení jiné svaté, a to kontroverzní uzdravovatelky vírou Kathryn Kuhlmanové, která mu ve snu dává znamení o své smrti. Poté Hinn nabírá moc Ducha svatého nad jejím hrobem a nakonec zažívá požehnání a

²¹ Zprávy z Medžugorje, 4/2004, s. 1-2

²² Zprávy z Medžugorje, 6/2004, s. 2

²³ ALLAN, J. Víry a vyznání, s. 192-193

A svedou mnohé

Boží moc i nad hrobem kontroverzní letniční kazatelky a duchovní matky Kuhlmanové, Aimee McPherson, která zemřela na předávkování barbitalem. Kuhlmanová se Hinnovi zjevuje i po své smrti a zprostředkovává mu setkání s modlitební skupinou duchů zemřelých. Aby dosáhl nové, doposud nepoznané dimenze poznání a moci Ducha svatého, přivádí jej zemřelá Kuhlmanová i k samotnému Kristu:

„V noci jsem měl vidění. Viděl jsem sám sebe vcházet do místnosti... Viděl jsem sám sebe vcházet do místnosti, kde stála Kathryn Kuhlmanová... ten den, když zemřela, to ráno, co zemřela, měl jsem sen, kdy jsem viděl truhlu s bílým šatem. Když jsem se vzbudil, v to ráno, věděl jsem, že zemřela a v to samé ráno to bylo ve zprávách. Je to již mnoho let.“²⁴

Hinn dále popisuje, jak se mu zemřelá evangelistka zjevuje i nyní:

„A nyní stojí v tom pokoji a mluví ke mně, samozřejmě, byl to sen, ale ve skutečnosti vidění. Mnohdy jsou sny nočními viděními a Bible o nich tak mluví. Kdy - když vám to Bůh dá způsobem, jakým se to stalo mně. stejně jako v tomto vidění... jsem viděl slečnu Kuhlmanovou. A ona mi řekla: "Následuj mne." To bylo vše co řekla. Šel jsem za ní do druhé místnosti.“²⁵

Tato setkávání pak způsobují i nový rozměr Hinnovy služby:

„V této druhé místnosti stál Pán. Podíval se na mě a řekl: "Následuj mne"... Když jsem se vzbudil, když jsem vstal, když jsem procitl z vize, třásl jsem se a potil se od hlavy až k patě. Víím přesně co ta vize znamenala. Byla to Kathryn Kuhlmanová kdo mne vzala a představila mne Svatému Duchu. To je význam té první místnosti, kdy mi řekla "Následuj mne". Ale když Kathryn byla pryč, stál tam Ježíš. Kathryn udělala svoji práci a zmizela. Pán řekl, "Následuj mě do třetí místnosti... A právě teď cítím další platformu, další rozměr, další úroveň opravdu přichází“.²⁶

A nejen to, Hinn je také zemřelými veden k tomu, aby s nimi vstoupil do modlitebního obecenství:

²⁴ HINN, B. [This Is Your Day](#)

²⁵ HINN, B. [This Is Your Day](#)

²⁶ [Tamtéž](#)

A svedou mnohé

„Pán mi dal vidění Kathryn Kuhlmanové sedící s něčím, co vypadalo jako skupina lidí... a každý z nich vypadal, že mě chce přinutit abych se modlil. Víím, já víím, že to zní bláznivě, ale je to pravda... Modlil jsem se nejméně hodiny. Přinejmenším padesát až sedmdesát z těch sedících ve skupině mi říkali: "Modli se! Žádej Pána, ať ti dá službu uzdravování, která se dotkne celého světa". Náhle jsem slyšel hlas Kathryn a najednou zde stála, jako jasný krystal. Se svým širokým a krásným úsměvem řekla: "Žádej! Čekáme zde na tvé prosby. Budeme se s tebou za tvé žádosti modlit!" A vidění zmizelo.“²⁷

Hinn však nečeká jen na zjevení, ale pomazání Ducha svatého bere i z hrobu Kuhlmanové:

„Ve čtvrtek jsem byl na TBN a v pátek jsem šel navštívit hrob Kathryn Kuhlmanové... Již jsem zde jednou byl, a tak často rád vzdávám úctu této velké Boží ženě, která se dotkla mého života. Ten hrob, kde leží, je uzavřen, obestavěn dokola zdí... Avšak nikdy nezapomenu na okamžik, kdy jsem viděl hrob Aimee... Ucítil jsem na tomto místě úžasné pomazání. Skutečně, slyšel jsem to, při návštěvě hrobu jsem se chvěl. Celý jsem se třásl. Boží moc mne celého zaplavila. Věřím, že to pomazání setrvává na těle Aimee. Víím, může to pro vás být šokující... To je neuvěřitelné. A Kathrynin hrob? To je udivující. Slyšel jsem o lidech, kteří byli uzdraveni, když tento hrob navštívili. Byli zcela uzdraveni Boží mocí. Říkáte, "Jak bláznivé jsou to věci". Bratře, zde jsou věci, kterým nikdy neporozumíme. Slyšíte to všichni?“²⁸

Není bez zajímavosti, že právě Hinn je považován za prominentního kazatele hnutí Víry a doktrinální i historické kořeny tohoto hnutí lze, podle McConnella i Aagaarda, nalézt v Quimbyho mesmerismu. Je sice pravdou, že Hinn činil ze svých doktrín i praktik nejméně třikrát veřejné pokání, ale – jak ve své knize „Matoucí svět Bennyho Hinna“ přesvědčivě dokazuje Goedelman – Hinn se k nim vždy po určité době vždy vrátil.²⁹

²⁷ Hinn, B. Blaisdale Arena

²⁸ HINN, B. Double Portion Anointing

²⁹ FISHER, G. R. GOEDELMAN M. K. The Confusing World of Benny Hinn

A svedou mnohé

4.2 Zjevení Ricka Joynera

Je nasnadě, že pokud by charismatici něco podobného uviděli v řadách liberálních křesťanů, vedlo by je to k nebývalé ostražitosti a veřejné kritice. Pokud je však spiritismus provozován jejich oblíbenými proroky a učiteli, a tyto věci se označí jako dílo Ducha svatého, jako by nebyli schopni použít stejného metru. Duch svatý může jednat, jak on sám uzná za vhodné – říkají nejčastěji – a kdo mu bude přikazovat, co má dělat? Na jakém základě však vědí, že jde o Ducha svatého, to velkoryse přecházejí a ignorují tak četná varování Písem (Mt 7,21-23 a 1J 4,1).

Není to ale jenom Hinn, kdo komunikuje s mrtvými. Bývalý „Kansaský prorok“ Rick Joyner se ve svých zjeveních, která popsal ve své knize *Poslední bitva*, dokonce setkává se zesnulým apoštolem Pavlem a duchy jiných zemřelých, jako například s jistým bezdomovcem.³⁰ Ve volném pokračování „Povolání do poslední bitvy“³¹ pak mluví s Lotem (s. 27), Jonášem (s. 30), Ábelem (s. 44), Adamem (s. 45) aj. Tito mu pak potvrzují klasickou teonomistickou teologii o panování Adama nad zemí a předání této autority d'áblovi, o sjednocení věřících, kteří spojeni láskou a poznáním skrze bitvy dobudou vítězně národy a vlastně tak ustaví Boží království na zemi, což je chápáno jako dílo obnovy všech věcí. „Boží soudy jsou prvním krokem do Božího království... Až přijde soudný den, budou znát krále všichni a také porozumí jeho soudům,“³² píše Joyner.

Nejdříve však bude nutné křesťany vyvést z jejich pevností a vězení, rozuměno z jejich „tradičních církví“, a vyzbrojit je charismatickými zkušenostmi a nechat je dorůst do „plnosti Krista“.³³ Joyner tak doktríny, které jsou již od padesátých let letničními a evangelikály odmítány, vložil do úst duchů zemřelých s tvrzením, že takto získané prorocké zkušenosti jsou získány na přesnější úrovni inspirace, než byla ta která byla propůjčena pisatelům při psaní Bible. Tím, že mu sám duch apoštola Pavla potvrdil, že

³⁰ JOYNER, R. *Poslední bitva*, s. 89-90

³¹ JOYNER, R. *Povolání do poslední bitvy*

³² JOYNER, R. *Povolání do poslední bitvy*, s. 27

³³ *Tamtéž*, 48

A svedou mnohé

jeho epištoly (které se obvykle k rozsuzování učení nejvíce používají) jsou méně důležité než evangelia,³⁴ se tak de facto vyhnul možnosti rozsuzovat věci Písmem.

Druhým bravurním obratem, kterým si Joyner zajistil nerozsuzovatelnost, je jeho tvrzení, že církev „poslední doby“ nebude současná heterodoxní učení považovat za klamná: „...celé pravdy, na nichž se dnes rozlišují duchové, začnou pozbývat na významu“.³⁵ Tato změna teologie se zřejmě projeví nejen v církvi, ale i v nebi. Zatímco Jan padl v nebi na kolena před andělem a ten Janovi vysvětlil, že klekat se má pouze před Bohem, před Joynerem padají andělé na kolena sami: „Když jsem začal procházet mezi těmito anděly, poklekli na jedno koleno, uklonili se mi a prokazovali mi velkou úctu.“³⁶ Jak je vidět, nejen na zemi, ale i v nebi dochází k doktrinálním posunům.

Joyner sám rozlišuje a odstupňovává několik druhů prorockého zjevení jako: 1) „dojmy“, 2) „vidění“, 3) „vědomý pocit přítomnosti Pána nebo pomazání Ducha svatého“, 4) „otevřená vidění“ a 5) „vytržení“.³⁷ Když mluví o vědomém pocitu přítomnosti Pána – bod 3 - píše:

„...toto asi zakoušeli apoštolové, když psali novozákonní epištoly. Na této úrovni už můžeme mít velkou jistotu, ale je to stále místo, kde nás ještě mohou ovlivnit naše předsudky, důrazy, učení atd. Právě z tohoto důvodu věřím, že Pavel v některých záležitostech říkal, že podává svůj názor, ale myslí, že má (souhlas) Ducha svatého.“³⁸

Jako nejvyšší stupeň vidí Joyner vytržení a dokládá, že o čím vyšší stupeň prorockého zjevení jde, tím méně lidských příměsí se v něm nachází. Sám doznává, že jeho vidění – kam patří i komunikace s mrtvými – byla ve většině případů „přijata na určité úrovni vytržení.“³⁹

³⁴ Pavel v Joynerově knize říká: „Jestliže jsou mé spisy používány jako základ, nebude potom tento základ schopný udržet to, co na něm má být postaveno... mé spisy nesmí být použity jako základ.“ In: JOYNER, R. Poslední bitva, s. 80

³⁵ JOYNER, R. Vize o velké žni

³⁶ JOYNER, R. Poslední bitva, s. 35

³⁷ Tamtéž, s. 8-9

³⁸ Tamtéž, s. 8

³⁹ Tamtéž, s. 9

A svedou mnohé

Nejen, že zde Joyner připouští, že úroveň inspirace, při které byly psány epištoly, je nám dodnes přístupná, ale tím, že vytržení (neboli stavy, ve kterých se sám nacházel) staví nad tuto úroveň, uvádí tak i svá vidění de facto nad Písmo.⁴⁰ I když v předmluvě své druhé knihy mluví o neomylnosti Písma⁴¹, tímto svým vysvětlením staví přesnost „prorocké úrovně“ svých vizí nad „přesnost“ úrovně zjevení, na kterém byla sepsána Bible.

Prorocké zážitky k Joynerovi přicházely jak ve snu, tak v bdělém stavu. Například během telefonování. Joyner píše, že je sice neuměl „zapnout“, ale vždy je mohl „vypnout“. Jindy zjevení přišlo tak nevhod, že nestihl další číslo vydání svého bulletinu. Právě v těchto bdělých i snových stavech se setkával se zesnulými, kteří – ačkoliv jinde tvrdí, že zjevení nepatří k vytváření doktrín⁴² – jej vyučovali eschatologii.

Když se po vydání jeho první knihy „Poslední bitva“, kde svá setkání s mrtvými zveřejnil, zvedl mezi konzervativními křesťany prudký odpor, Joyner silně omezil svoji profetickou rétoriku. Dokonce uvedl, že se přiklání k názoru, že nemluvil se skutečnými lidmi,⁴³ nicméně že se jednalo o prorocké zážitky, ve kterých je člověk doslova „v místě vidění.“⁴⁴ Samotné kontroverze okolo svých zjevení pak komentuje takto:

„...podstata některých těchto zjevení (by) mohla způsobit teologické problémy. Jedním z nich by mohl být i způsob, jakým jsem se setkal a mluvil s mnoha starozákonnými i novozákonnými postavami, stejně jako s význačnými, nyní již mrtvými lidmi církevní historie.“⁴⁵ Joyner ale neví o tom „že by Písmo takovou to možnost odmítalo...“⁴⁶

⁴⁰ Tohoto si povšiml např. BUBIK, R. ve svém článku "O prorockém daru",

⁴¹ Joyner se formálně k neomylnosti Písma hlásí a dokonce prohlašuje, že zjevení není určeno v vytváření doktrín, In: JOYNER, R. Povolání do poslední bitvy, s. 14-16, nicméně svými knihami tyto obecné proklamace popírá.

⁴² Tamtéž, s. 12

⁴³ Tamtéž, s. 14

⁴⁴ JOYNER, R. Poslední bitva, str. 9

⁴⁵ Tamtéž, s. 13

⁴⁶ JOYNER, R. Povolání do poslední bitvy, s. 15

A svedou mnohé

Jedním dechem se přitom Joyner pouští do exegeze biblických míst, ve kterých rozpoznává komunikaci s duchy zemřelých. Patří sem příběh z hory Proměnění nebo setkání Jana s andělem z knihy Zjevení.⁴⁷

5. Argumenty obhájců

5. 1 Nejde o doptávání

Jelikož Joynerova a Hinnova zjevení nepřicházejí z jejich iniciativy a některé jsou součástí snů, někteří tvrdí, že tudíž nejde o aktivní doptávání se. Nejen, jak jsme již uvedli, že ve spiritismu nejde v takovém případě o nic neobvyklého, Joyner sám přiznává, že zjevení dostával na pokračování a na pokračování je také vydával. Skutečně se ale Joyner nedoptává? Nejen, že se během svých zjevení doptává, ale mrtví mu dokonce rádi odpovídají:

„Jiná cesta neexistuje?“ zeptal jsem se. „Ano je i jiná cesta,“ odpověděl Jonáš...“⁴⁸

„Mluvíš o šelmě ze Zjevení 13?“ zeptal jsem se. „Ano...“⁴⁹

„Prosím tě, řekni mi víc“, prosil jsem trochu překvapený tím, že vidím právě Adama...“⁵⁰

Již Tischner definoval spiritismus jak „duchovní hnutí, které se zakládá na přesvědčení, že se lidé dostávají do kontaktu se zemřelými prostřednictvím zjevování se mrtvých... a hovořících médiích, které se nalézají ve stavu transu nebo spánku.“⁵¹ Stejně tak charismatiky velmi dobře přijímaný Van Dam píše o tom, že se mrtvý může zjevit ve snu a sdělit skryté informace: „Znám jeden případ... kde syn uviděl ve snu svého zemřelého otce, který mu řekl, kde je ukrytá druhá jím sepsaná závěť. Byla nalezena na místě udaném ve snu.“⁵² Přesto, že se jedná o neiniciovaný sen, Van Dam popisuje tuto skutečnost jako spiritismus.

⁴⁷ JOYNER, R. Povolání do poslední bitvy, s. 13

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Tamtéž, s. 45

⁵¹ TISCHNER, R. Geschichte der okkultistischen (metapsychischen) Forschung

⁵² VAN DAM, W. C. Okultismus a křesťanská víra, s. 27

A svedou mnohé

Přijatá zjevení jsou rovněž zcela unikátní. Joyner se např. od „bláznivých panen“ dozvěděl, že místo skřípání zubů je v nebi⁵³, že apoštol Pavel postavil své spisy níže než „autentická slova Kristova“⁵⁴ – tedy zcela v souladu s liberální teologií - nebo, že se v nebi andělé klaní lidem pro jejich oblečení do pláště pokory.⁵⁵ Oba dva, jak Hinn tak Joyner, se dozvídají, že církve čeká nádherná doba probuzení, divů a zázraků a formování nových pravd. Písmo však i zde učí pravý opak a dobu poslední vidí mimo jiné jako čas odpadnutí, vychladnutí, příchod falešných učitelů a proroků a vzestup falešných doktrín.⁵⁶

Jestliže tedy Hinn i Joyner komunikují s mrtvými, a to jak ve spánku, tak v bdělém stavu, pokládají jim otázky, na které dostávají odpovědi, a ty poté publikují, a jejich poselství odporuje ortodoxii, jedná se o fenomén, který plně odpovídá tomu, co Van Dam, Tischner, Allan, Anderson, Heide a jiní nazývají spiritismem. Nic na tom nezmění jejich výřečnost, sloh, barvitost, libozvučnost ani hojná prosycenost textů biblickými verši. Jak říká jedno americké přísloví: jestliže to vypadá jako kachna, plave to jako kachna, kváká to jako kachna, létá to jako kachna a chutná to jako kachna, pak to musí být kachna!

5. 2 Jsou to tak milí lidé

Při návštěvě Ricka Joynera v ČR a jeho setkání se zástupci a představiteli českých církví byli někteří dotčeni jeho osobním kouzlem, pokorou, úctou a šarmem.⁵⁷ Zvláště citlivé jsou v tomto některé ženy, pro které je příjemné a laskavé vystupování mnohdy přijatelnější, než zdánlivě „ostrá“ a „nepřátelská“ varování kritiků. Snad právě proto jsou v kruzích, které jsou těmto zážitkům nakloněny, ženy důrazněji prosazovány do

⁵³ Tamtéž, s. 80

⁵⁴ Tamtéž, s. 35

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Např.: Mk 13,6-9, Mt 24, 11-13, 1 Tim 4,1-3, 2 Tim 3,1-5, 1J 2,18-19, Ju 1,18-19, 2 Pe 3,3-4

⁵⁷ „Rozhovor amerického řečníka se zástupci jednotlivých církví, ze kterého vyzařovala Joynerova pokora, úcta ke křesťanům různých vyznání, k tradicím národům (např. českého a velmi výrazně také židovského), praktická osobní víra, humor. Joynerovy komentáře k jeho údajným tvrzením rozšiřovaným v našich krajích, jež byly často velmi zkreslené, chybně interpretované.“ In: HANÁKOVÁ H. Jsem proti tomu...

A svedou mnohé

vedoucích postavení a častěji působí i jako prorokyně. Proroctví zde pak není obvykle chápáno ve smyslu reformačním jako inspirovaná promluva (Sk 15,32), která přichází v návaznosti na kázané slovo (1 K 14,30-31), ale spíše jako promluva Páně v „ich formě“, která následuje po bloku chval, který vytvoří patřičnou atmosféru (srv. Am 6,5). Předmětem takovýchto proroctví je obvykle přicházející probuzení.

I když může mít konzervativní křesťan někdy problém s démonologií Neila T. Andersena, málokdo dokázal tak výstižně popsat kouzlo falešných proroků, jako právě on:

„Co se člověku vybaví pod pojmem „falešní proroci“ a „falešní učitelé“? Mnozí mají sklon si představovat východní mystiky a guru, představitele nebiblických náboženství nebo výrazné vůdčí osobnosti různých sekt – lidi, kteří jsou viditelně mimo rámec křesťanské církve. Apoštol Petr celou kapitolu jednoho ze svých dopisů věnoval falešným prorokům a falešným učitelům, kteří působí uvnitř církve. „V Božím lidu bývali ovšem i lživí proroci, tak i mezi vámi budou lživí učitelé, kteří budou záłudně zavádět zhoubné nauky a budou popírat Panovníka, který je vykoupil. Tím na sebe uvedou náhlou zhoubu“ (2 Pt 2,1). Tito lidé jsou v našich sborech právě teď, maskováni jako činitelé spravedlnosti. Všimněte si, že kouzlo falešných učitelů nespočívá především v jejich učeních: „A mnozí budou následovat jejich výstřednosti a cesta pravdy bude kvůli nim v opovržení (verš 2 NS). Co Pavel míní „následovat jejich výstřednosti“? Mluví o křesťanech, kteří si cení službu založenou na vnějším vzhledu a přitažlivosti těchto vůdců. Říkáme: „Je to takový milý člověk.“ „Má velké osobní kouzlo“, „Je strhující řečník“, „Je tak milá a působí tak upřímně“. Je však tělesná přitažlivost biblickým měřítkem pro hodnocení služby učitele?“⁵⁸

5.3 Bůh si může použít co chce

Mnoho křesťanů dnes sice zná varovné verše z Bible, ale když jsou pak konfrontováni se skutečností, která je zastřena ve zbožném hávu a vypadá pravdivěji než sama pravda, ztratí svoji obezřetnost. Pokud je navíc autor respektován jako uznávaný prorok, jehož vize kolují již v samizdatech, předpovídá velká probuzení a vyzývá éru

⁵⁸ ANDERSON, N. *Vysvobození z pout*, s. 117

A svedou mnohé

vítězného křesťanství a triumfalismu, bývají lidé často natolik pohlceni, že jakoukoliv obezřetnost by chápali jako výraz poraženectví a nevěry.

Navíc knihy těchto proroků obvykle rafinovaně přirovnávají kritického ducha k nezdravému racionalismu, strohému biblicismu, a vyzvedají osvětlení, obdobu jakéhosi římskokatolických „soukromých zjevení“⁵⁹, tělesnému člověku nedostupných, skýtající doposavad nedostupné prameny poznání, před kterými běžný smrtelník trne v zbožném údivu. Joyner proto mluví o těch, kteří „znají Písmo“ na rozdíl od těch, kteří „znají Boží moc“.⁶⁰

Je sice pravdou, že Ježíš také mluvil o obojím, ale nevylučoval jedno druhým a ani neuváděl tyto věci nutně odděleně. Zjevení patří zajisté k součásti duchovního dědictví udělenému Božího lidu skrze dary Ducha svatého, nicméně Písmo mluví o tom, že Boží Slovo je již samo o sobě mocné (Žd 4,12) a jeho znalost dává moudrost ke spasení (2 Tim 3,15). Oddělením těchto věcí tak Joyner ve svých čtenářích navozuje přesvědčení, že znalost Božího slova ke sdílení Boží moci není potřebná.

Kritikou tohoto Joynerova tvrzení bychom se mohli dostat do konfliktu s těmi, kteří nás budou považovat za pouhé znalce litery, kteří pro svoji uchvácenost textem odmítají reálnou zkušenost nabízeného. Nicméně poctivý písmák bude vždy tím, kdo hledá moc, kterou mu Bůh skrze víru v Krista v Duchu svatém nabízí, a přesto jeho zkušenost nebude na Písmu nezávislá, ale naopak, bude z něho vycházet.

⁵⁹ Do této skupiny se řadí například Mariánská zjevení a jsou definována katechoismem. I zde však mají striktní regulaci v rámci magisteria církve: „Během staletí docházelo ke zjevením, jež se nazývají „soukromá“. Některá byla uznána církevní autoritou, avšak nepatří k pokladu víry. Jejich úlohou není „vylepšovat“ nebo „doplňovat“ Kristovo definitivní zjevení, nýbrž napomáhat k tomu, aby se z tohoto zjevení v určitém historickém období plněji žilo. Za vedení učitelského úřadu církve dovede zdravý smysl věřících rozlišit a přijímat, co je v těchto zjeveních opravdová výzva Krista nebo jeho svatých pro církve. Křesťanská víra nemůže přijmout „zjevení“, která si dělají nárok na překonání nebo opravu zjevení, jehož naplněním je Kristus. To je případ některých mimokřesťanských náboženství a také některých novodobých sekt, opírajících se o taková „zjevení“. In: Katechismus Katolické církve, paragraf 67

⁶⁰ Joyner se zde snaží přesvědčit konzervativní evangelikály, že církve potřebuje proroky: „proročtí“ lidé potřebují jejich pomoc stejně tak, jako konzervativní evangelikáni potřebují pomoc od těch, kteří mají nějaké zkušenosti s prorockými dary“, In: JOYNER R. Povolání do poslední bitvy, s. 12. Pokud by zde Joyner neměl na mysli sebe, jelikož za příklad dává kontaktování svého vydavatelství MorningStar, měl by jistě pravdu.

A svedou mnohé

Avšak ten, kdo bude jenom duchovně experimentovat, může podcenit známou protestantskou pravdu, že zkušenost musí vycházet z Písma a nikoliv naopak. Může se pak stát, že lidé, pro své experimenty a prožitky, budou používat – stejně jako Joyner - Písmo pouze k jejich ospravedlnění.

Podíváme-li se na celou věc pragmaticky a s odstupem, můžeme si všimnout, že varování před zkoumáním učení je často pouhým účelovým antiintelektualismem, který zabraňuje možnosti dostat se zjevení „pod kůži“. Samo rozsuzování je tak v myslích čtenářů pokládáno za projev nevěry, snad rouhání, možná dětinskosti a nedůvěry v mocného Boha, jenž se zjevuje v éře formování „nových pravd“ a „zjevení“ před posledním velkým a celosvětovým „probuzením“. To má pak provázet a předcházet příchodu Krista.

Jindy jsou věřící alespoň přesvědčeni, že by se případným rozsuzováním „nepodstatných detailů“ ochudili o celkový kladný přínos daného poselství. Joyner proto – jak jsme již uvedli - chytře uvádí, resp. vkládá Bohu do úst, že to, co církve považuje za blud, bude v budoucnu zcela normální, ne-li požehnanější.⁶¹

Že tato profetická, experimentální teologie, nestojí na solidní exegezi je již podružné. Přání je zde otcem myšlenky, a to zbožné myšlenky, a případný kritik, který by namísto triumfálního očekávání miliónů spasených duší varoval před herezí a dovolil si tyto vznešené vize zpochybňovat, musí být nahlížen jako buď úzkoprsý fundamentalista nebo rovnou jako Boží nepřítel.

Pokud však přeci někdo vznesse možná i zprvu nesmělou námitku, že tyto „pravdy“, či způsoby jejich získávání, odporují Písmu, dostane odpověď, že vítr – Duch – vane kam chce, že Bůh je předivný, že je svrchovaný, což je chápáno jako nevyzpytatelný, a že může konat úplně jinak, než si omezený člověk může představit nebo vyčíst v Bibli. Avšak, je tomu skutečně tak?

⁶¹ JOYNER, R. [Vize o velké žni](#)

A svedou mnohé

Křesťanský Bůh, na rozdíl od římského panteonu, muslimského Alláha, či přírodních, či primitivních božstev, je Bohem smlouvy. Vždy navazuje s člověkem smluvní vztah a zavazuje jej i sebe závazkem. Pisatel listu Židům o tom svědčí slovy: „Když Bůh chtěl účastníkům zaslíbení přesvědčivě prokázat nezměnitelnost svého rozhodnutí, potvrdil své zaslíbení ještě přísahou. A tak tyto dvě nezměnitelné věci, v nichž Bůh přece nemůže lhát, jsou mocným povzbuzením pro nás, kteří jsme našli útočiště v naději nám dané.“ (Žd 6,17-18)

Pán Bůh se dobrovolně a neodvolatelně zavázal, že svá zaslíbení, která mají pro člověka samozřejmě své podmínky, které je nutné naplnit, sám splní. Jinými slovy Bůh se zde sám omezil v tom, aby nemohl od této smlouvy jednostranně odstoupit, a proto nemůže zapřít sám sebe.

Součástí smlouvy o spasení, která stojí na zaslíbení dané Abrahamovu potomstvu, a která je stvrzena touto přísahou, jsou tedy podmínky, kam patří i příkazy resp. zákazy. Jednou z nich resp. nejpodstatnější z nich je podmínka milovat Hospodina. Bůh se totiž rozhodl mít s člověkem vztah a součástí tohoto vztahu je samozřejmě i komunikace. Starý Zákon znal vícero způsobů komunikace. Například modlitbu, doptávání se proroků, andělské poselství a ve specifických případech spojených s vykonáváním kultu „urim a turim“, los, nebo různé vyšetřující obřady (Nu 5,14-28). Kultické obřady, zakotvené ve Starém Zákoně, jsou vyprázdněny skrze kříž, jiné platí dodnes.

Ačkoliv bychom mohli nalézt mnoho individuálních, až bizarních způsobů, jak Bůh mluvil k lidem, např. hlas oslice, šelest kroků v korunách stromu, hřmění, vlhké, či suché ovčí rouno atd. několik způsobů komunikace je přímo zakázaných. Můžeme se s nimi setkat v knihách Mojžíšových:

„Ať se u tebe nevyskytne nikdo, kdo by provedl svého syna nebo svou dceru ohněm, věštec obírající se věštbami, mrakopravec ani hadač ani čaroděj ani zaklínač ani ten, kdo se doptává duchů zemřelých, ani jasnovidce ani ten, kdo se dotazuje mrtvých. Každého, kdo činí tyto věci, má Hospodin v ohavnosti.“ (Dt 18,10-12)

A svedou mnohé

Praktický příklad neposlušnosti tohoto přikázání a popis důsledků z toho plynoucích nám odhaluje již Starý Zákon v životopisném příběhu krále Saula. Jednoho dne toužil Saul, v životní tísni, poznat Boží vůli ve chvíli, kdy s ním pro jeho hříchy již Bůh přestal komunikovat. Proto se rozhodl doptat mrtvého proroka, který mu za jeho života Boží vůli oznamoval:

„I doptával se Saul Hospodina, ale Hospodin mu neodpovídal ani skrze sny ani skrze urím ani skrze proroky. Tu řekl Saul svým služebníkům: "Vyhledejte mi ženu, která vyvolává duchy zemřelých. Půjdu k ní a dotážu se jí." (1S 28,6-7)

Ačkoliv měl za to, že mluví se Samuelem, který mu dokonce řekl pravdu, Bůh to za doptávání se Samuele nepovažoval:

„Tak zemřel Saul pro svoji zpronevěru; zpronevěřil se Hospodinu, protože nedbal na Hospodinovo slovo. Dokonce se dotazoval věštího ducha. Hospodina se nedotazoval, proto jej Hospodin usmrtil a převedl království na Davida, syna Jišajova.“ (1Pa 10,13-14)

Přesto, že se Saul doptával na Hospodinovo slovo, zde se explicitně píše: „Hospodina se nedotazoval, proto jej Hospodin usmrtil“. Spiritismus se tedy stal Saulovi léčkou k smrti. Jestliže Hospodin člověku zakázal tento způsob komunikace, nebude tímto způsobem s člověkem mluvit. Jestliže Bůh člověku zakázal cizoložit, nebude tímto způsobem žehnat lidskému plození. **Jestliže svým dětem zakážeme v noci hrát si s počítačem, pak jim určitě nebudeme nechávat o půlnoci e-mailové vzkazy, zvláště, pokud je můžeme navštívit osobně.**

Pán Bůh s námi jednoduše nebude komunikovat způsobem, který nám předem zakázal, a kterým s lidmi obvykle mluví duch věští. I on je v tomto – dobrovolně a ze svého rozhodnutí - vázán smlouvou. Proto ať Benny Hinn nebo Rick Joyner umí sebelépe mluvit a sebarvitěji psát, ať jim časopisy dělají sebevětší reklamu, ať jsou uznávání sebevíce populárními vůdci, pokud jim tuto inspiraci dávají duchové zemřelých - a řekněme to na rovinu - pokud píší pod pomazáním ducha věštího, už nás nemusí, ba nesmí zajímat, co píší. Chesterton, který se snažil spiritismus zkoumat z vědeckého

A svedou mnohé

pohledu, učinil závěr, že jediné, co může o dané věci spolehlivě prohlásit je, že tito „duchové lžou“.⁶²

Přes tyto skutečnosti, které již přinášejí své hojné ovoce, je nutné si uvědomit to, co napsal děkan korejské letniční univerzity, Dr. Stetz:

„Možná, že většina charismatických vůdců, kteří uvedli falešná učení do charismatických kruhů, tak učinila nikoli s úmyslem svést lidi, ale protože oni sami byli nevědomky svedeni – v přesvědčení, že jde o nové zjevení poslední doby.“⁶³

I přes možná dobré úmysly a dobré motivy citovaných proroků, je dnes - po dvaceti letech, co byla tato slova pronesena - potřebné je v plné míře vztáhnout i na původně konzervativní letniční hnutí, v kterém byl tento citát pronesen.

6. Analýza spiritismu

6.1 Co říká Bible o spiritismu

Izrael měl přísně zakázáno, dokonce pod trestem smrti, obracet se k duchům zemřelých: „Neobracejte se k duchům zemřelých a nevyhledávejte vědmy a neposkrvňujte se jimi. Já jsem Hospodin, váš Bůh.“ (Lv 19,31). Stál totiž ve smlouvě s Bohem, kterého se měl doptávat exkluzivně: „Řeknou vám: "Dotazujte se duchů zemřelých a jasnovidců, kteří sípají a mumlají." Což se lid nemá dotazovat svého Boha? Na živé se má ptát mrtvých?"“ (Iz 8,19)

Spiritismus, spolu s ostatními formami okultismu, byl léčkou, do které se nechali polapit ostatní národy, které odpadly od Boha. Proto jsou Izraelité stále znovu a znovu varováni:

„Ať se u tebe nevyskytne nikdo, kdo by provedl svého syna nebo svou dceru ohněm, věštec obírající se věštbami, mrakopravec ani hadač ani čaroděj ani zaklínač ani ten, kdo se doptává duchů zemřelých, ani jasnovidec ani ten, kdo se dotazuje mrtvých. Každého, kdo činí tyto věci, má Hospodin v ohavnosti.“ (Dt 18,10-12)

⁶² CHESTERTON, G. K. In: *Víry a vyznání*, s. 139

⁶³ STETZ, J. *Svrablavé uši*, s. 8

A svedou mnohé

Nejen, že bylo zakázáno doptávat se duchů, ale i ten, kdo se stal médiem, tzn. že v něm byl duch zemřelého, propadl smrti. „Muž či žena, v nichž by byl duch zemřelých nebo duch věštecký, musejí zemřít. Ukamenují je. Jejich krev padni na ně.“ (Lv 20,27) Z toho plyne, že takový člověk byl za svůj stav zodpovědný a musel se k němu zřejmě dopracovat praktikováním nekromantie. Odpovídá tomu i varování, které daným veršům předchází: „Nebudete jíst maso s krví, nebudete se obírat hadačstvím ani věštěním.“ (Lv 19,26)

Zdá se, že věštění vždy nějak souvisí se spiritismem neboť obě praktiky bývají obvykle jmenovány vedle sebe a jsou spojeny s těžkými Božími soudy. Tento hřích také vedl k rozdělení jednotného izraelského království:

„Prováděli své syny a dcery ohněm, obírali se věštěním a hadačstvím a propůjčovali se k činům, které jsou zlé v Hospodinových očích, a Hospodin se na Izraele velice rozhněval a odvrhl je od své tváře, nezůstal nikdo, jenom kmen Juda.“ (2Kr 17,17) Tento hřích vedl i k smrti prvního izraelského krále: „Tak zemřel Saul pro svoji zpronevěru; zpronevěřil se Hospodinu, protože nedbal na Hospodinovo slovo. Dokonce se dotazoval věštího ducha.“ (1Pa 10,13)

Příběh z knihy Skutků nám pak dále ukazuje na skutečnou identitu věšteckého ducha.

„Když jsme šli jednou do modlitebny, potkala nás mladá otrokyně, která měla věšteckého ducha a předpovídáním budoucnosti přinášela svým pánům značný zisk.“ (Sk 16,16)

Jednalo se o kněžku, pýthiu, neboli věštyni z nedaleké věštírny v Delfách, kde se pýthie pomocí vdechování kouře získaného spalováním rostlin čeledi Solanaceae, obsahujících alkaloidy jako je skopolamin, uváděly do změněného stavu vědomí. Těchto látek, byť v injekční formě, bylo později využíváno nacisty při výsleších strategických zajatců. Tito pak, bez volní kontroly, prozrazovali vojenská tajemství. Ne vždy se však získané výpovědi shodovaly se skutečností.

Je zajímavé, že pýthia ale říkala „čistou pravdu“: „Chodila za Pavlem a za námi a stále volala: "Toto jsou služebníci nejvyššího Boha. Zvěstují vám cestu ke spáse." (Sk 16,17).

A svedou mnohé

Pavel se však nedal, na rozdíl od mnoha dnešních křesťanů, unést mocným a libozvučným obsahem poselství, nevyužil reklamy osvědčené a uznávané „prorokyně“, ale postavil se na odpor:

„Pavlovi to bylo proti mysli, obrátil se proto na toho ducha a řekl: "Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys z ní vyšel!" A v tu chvíli ji ten zlý duch opustil.“ (Sk 16,18)

Tento příběh z knihy Skutků, spolu s ostatními verši, nám ukazuje na to, že věšdecké schopnosti se zřejmě dají získat, a že je za ně zodpovědný „věšdecký duch“ resp. „duch zemřelého“, kterého Pavel rozeznal jako démona, k jejichž vyhánění dal Ježíš apoštolům moc. Lukáš tohoto ducha nazval „zlým duchem“, což je z jiných míst Písma synonymum pro demony, padlé anděly, ďáblové služebníky. Ti se pak vydávají za duchy zemřelých, kteří se buď médiu zjeví (1 S 28,11-20) nebo skrze médium mluví (Sk 16,17). Někteří na základě Iz 8,19 dovozují, že tyto promluvy jsou pronášeny změněným, tlumeným a nezřetelným hlasem. Modersohn proto dokládá, že spiritisté byli někdy považováni pouze za zdatné břichomluvce.⁶⁴

Ve všech těchto případech se jedná o protibožskou a Bohu odpudivou činnost, jejíž praxe je spojena s těmi nejtěžšími Božími tresty.

7. Okultismus v Bibli?

Zde se podrobněji podíváme na několik příběhů, které jsou Joynerem a jeho následovníky obvykle vykládány k podpoře možnosti setkávání lidí s duchy zemřelých a ospravedlňuje se jimi, že mrtví lidé se mohou podílet na předávání poselství od Boha.

7.1 Samuel a Saul

Klasickým příkladem spiritismu popsaného v Bibli je zjevení ducha „Samuele“ v Endor. Je zde popsána situace, kdy Pán Bůh k padlému králi - od kterého odstoupil Duch Boží a kterého Bůh vydal do moci zlého ducha - již přestal mluvit. Nemluvil k němu ani skrze sny, ani skrze proroky ani skrze urím. Král si proto chtěl vyslechnout Boží slovo skrze toho, skrze kterého k němu Bůh dříve mluvil, a to skrze zemřelého proroka Samuele.

⁶⁴ MODERSOHN, M. V poutech pověry, s. 19

A svedou mnohé

Ačkoliv krátce před tím nechal vymítit spiritismus z Izraele, nečinilo mu nyní problém vyhledat vědmu a skrze ní se doptávat mrtvého. Přečtěme si podrobně, co o tom říká Písmo.

„Žena se ho zeptala: "Koho ti mám přivolat?" Odvětil: "Přivolej mi Samuela." Když žena Samuela viděla, hlasitě vykřikla a obrátila se na Saula: "Proč jsi mě obelstil? Vždyť ty jsi Saul!" Ale král jí řekl: "Neboj se! Co vidíš?" Žena Saulovi odvětila: "Vidím božský zjev, jak vystupuje ze země." Řekl jí: "Jak vypadá?" Odpověděla: "Vystupuje starý muž, zahalený pláštěm." Saul poznal, že to je Samuel, padl na kolena tváří k zemi a klaněl se. Samuel se Saula otázal: "Proč rušíš můj klid? Proč jsi mě dal přivolat?" Saul řekl: "Jsem ve velkých úzkostech. Bojujím proti mně Pelištejci a Bůh ode mne odstoupil. Vůbec mi neodpovídá ani prostřednictvím proroků ani skrze sny. Proto jsem zavolał tebe, abys mi oznámil, co mám dělat." Samuel odvětil: "Proč se ptáš mne, když Hospodin od tebe odstoupil a stal se tvým protivníkem? Hospodin učinil, co prohlásil skrze mne: Hospodin vytrhl království z tvé ruky a dal je tvému bližnímu, Davidovi. Žes neuposlechl Hospodina a nestal se vykonavatelem jeho planoucího hněvu proti Amálekovi, za to ti dnes Hospodin udělá toto: Spolu s tebou vydá Hospodin do rukou Pelištejců též Izraele. Zítra budeš ty i tvoji synové u mne. Také izraelský tábor vydá Hospodin do rukou Pelištejců." Saul se náhle skácel, jak byl dlouhý, k zemi; tak velice se polekal Samuelových slov. Nebylo v něm síly, protože nepojedl chleba celý den a celou noc.“ (1S 28,11-20)

Většina církevních otců a reformátorů, včetně Luthera, byli přesvědčeni, že se nemohlo jednat o Samuele, neboť Bůh přeci nemůže dopustit, aby v Pánu zesnulí byli vyvolávači duchů rušení ze svého spánku. Jiní navazují na dílo biskupa z 5. století Theodoret z syrského Cýru, který učil, že se zesnulý prorok skutečně zjevil, nikoliv však proto, že by byl vyvolán věštkyní, ale proto, že byl vyslán Bohem, což prý dokládá i výkřik ženy, která byla zjevením Samuela sama překvapena. Theodoretův postoj naznačuje, že žena byla podvodnice a že se jí duchové nezjevovali, neboť byla tímto jevem sama

A svedou mnohé

překvapena.⁶⁵ Také Anderson je v souladu s Theodoretovou tezí přesvědčen, že Bůh skutečně poslal Samuele a že tato zvláštní událost polekala i samotnou ženu v Endor.⁶⁶

Ačkoliv by bylo nemoudré domnívat se, že je možné vyřknout definitivní soudy ve věcech, ve kterých se rozcházejí významní církevní badatelé napříč staletími, přes to neuškodí, když se na příběh podíváme ještě z více úhlů. Povšimněme si, že „Samuele“ vidí pouze medium - žena, a nikoliv už král Saul. Její reakce je zvláštní. Polekala se a obrátila se na muže, v kterém poznala Saula. Nepolekala se Samuela, nýbrž polekala se skutečnosti, kterou náhle poznala, a to, že vedle ní stojí sám izraelský král: „Vždyť ty jsi Saul!“ Uvědomila si, že ten, kdo stojí vedle ní, je ten, který pod trestem smrti spiritismus zakázal. Možná se bála, že je to nyní od krále jen léčka. Nepolekala se tedy Samuela, jak se domnívá Theodoret a Anderson, nýbrž bála se Saula.

Jak ale mohla žena poznat Saula ve chvíli, kdy hleděla na „Samuela“? Možná se zde muselo odehrát něco, co Písmo nepopisuje. Vzhledem k tomu, že kromě média ducha nikdo další neviděl ani neslyšel, je možné, že sám duch krále identifikoval a ženě jeho identitu sdělil, což pisatel Písma nemohl zaznamenat, neboť to sám neslyšel. Také je možné, že slova, která se králi dostala od „Samuela“ a byla zaznamenána v Písmu, byla řečena nejprve věstkyni a až když se „Samuel“ obrátil na Saula, žena si uvědomila kdo stojí vedle ní a teprve potom poselství králi tlumočila. Theodoretovu tezi by zde snad šlo ospravedlnit tím, že podle skutečného, a pro věstkyni překvapivého zjevení Samuela, usoudila na přítomnost samotného krále, v jehož službách prorok dříve stával.

Teprve po králově ujištění, že se věstkyni nic nestane: „Neboj se!“, seance pokračuje. Na otázku krále pak žena popisuje duchovní zjev. Samuel nemá žádné zářivé bílé roucho, jak je obvyklé pro obraz svatých v Boží přítomnosti (Za 3,4 a Zj 6,11), které bývá symbolem odpuštění hříchů (Zj 3,2-3 a Zj 7,14), ale měl jakoby pozemský plášť. Nejednalo se však o běžnou lidskou postavu, ale o „božský zjev“, vystupující ze země.

⁶⁵ MODERSOHN, M. V poutech pověry, s. 19

⁶⁶ ANDERSON, N. Vysvobození z pout, s. 86

A svedou mnohé

Je zde proto nutné si povšimnout další důležité věci: Zatímco všichni Boží poslové sestupují shora, viz Jákobův žebřík a další andělská zjevení, příp. zjevení Mojžíše s Eliášem na hoře Proměnění, a taktéž i vytržení vzkříšených svatých vede směrem vzhůru; tento „božský zjev“ vystupuje „ze země“, stejně jako se do země propadají města Sodoma a Gomora nebo skupina Dátana a Kóreho. I vzhledem k ostatním místům Písma, „ze země“ vycházejí démoničtí poslové. Za srovnání zde stojí verš z knihy Zjevení: „Vtom jsem viděl jinou šelmu, jak vyvstala **ze země**: měla dva rohy jako beránek, ale mluvila jako drak.“ (Zj 13,11)

Vystoupivší „Samuel“ se poté ptá Saula, co požaduje, a ten si mu stěžuje na Hospodina a evidentně hledá radu u člověka. „Samuel“ mu odpovídá několik zajímavých věcí. Říká mu, že zemře kvůli neodsouzení Amáleka a že Saul i jeho synové budou zítra se „Samuelem“. Písmo sice uvádí, že neodsouzení Amáleka byl hřích, avšak trestem za něho bylo, že byl Saul zavržen „jako král nad Izraelem“ (1 S 15,23-26), nikoliv to, že by propadl časné, či dokonce věčné smrti. Písmo naopak říká, že trest smrti byl udělen až v souvislosti s hříchem spiritismu (1Pa 10,13).

Dále „Samuel“ králi tvrdí, že on i jeho synové budou zítra se Samuelem. Pokud se zde nejedná o zevrubný popis přechodu do říše mrtvých, což bývalo řečeno spravedlivým i nespravedlivým králům (avšak pozor na Iz 14,20!), pak příběh o boháči a Lazarovi nám ukazuje, že spiritisté rozhodně nebudou na stejném místě jako spravedliví Boží proroci. Proto ve slovech „Samuela“ buď můžeme – nejedná-li se o obecné vyznání - vidět krutou a ironickou pravdu, a to že se zítra král s jeho syny octne v království „ducha věštího“, nebo se zde naplňují slova Pána Ježíše o tom, že ten, kdo je otcem lži, nemůže jinak, než lhát.

Pro variantu, která stojí na přesvědčení, že se v Endor skutečně zjevil „anděl světla“, posel satanův, svědčí i biblický text, který ztotožňuje „Samuele“ s „duchem věštím“ (1 Pa 10,13). Stejně tak, jak nám o tom nechal v knize Skutků zprávu Lukáš, apoštol Pavel v duchu věštím zřetelně rozeznal zlého ducha (Sk 16,18). Dále tuto variantu podporuje i „Samuelovo vzezření“ a v neposlední řadě i cesta jeho objevení se směrem „ze země“.

A svedou mnohé

Vezmeme-li v úvahu i ne zcela nekonfliktní obsah „Samuelových“ slov a to, že Bůh Saulovi již neodpovídal a nelze tedy předpokládat, že by po dalším Saulově hříchu svůj názor změnil, můžeme s velkou mírou pravděpodobnosti spolu s Lutherem konstatovat, že v tomto případě máme skutečně co do činění se zlým duchem.

Pro variantu Theodoretovu naopak svědčí fakt, že duch je v knize Samuelově jednoznačně nazván „Samuelem“. Ať tak, či onak, se tento text, stejně jako ostatní zmiňované texty, stává paradoxně důkazním materiálem proti „křesťanskému“ spiritismu, neboť může být – podle Andersonova výkladu Theodoretovy teze - maximálně považován za výjimku potvrzující pravidlo. Oba totiž jinak spiritismus považují za zjevování démonů a věří, že Saul byl za jeho praxi trestán.

Chtějí-li dnes obhájci Joynerových vizí pro podporu jeho skutečného setkávání s mrtvými citovat toto místo, mimoděk tím dokládají, že Joyner musí stát pod hroznou Boží kletbou za přestoupení důrazného Božího zákazu komunikace s mrtvými, byť by se mu tito skutečně zjevili.

7.2 Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův

Velmi často se charismatičtí apologeti dovolávají Kristových slov, kdy Ježíš prohlásil, že je Bohem živých a interpretují je jako obhajobu přítomnosti Abrahama, Izáka a Jákoba ve společenství Mojžíše při Božím zjevení se na pouštím, v ohnivém keři. Když se na příběh, který nám konkordantně popisuje Marek, Matouš a Lukáš, podíváme blíže, můžeme naopak zjistit, že tento text se dá proti „křesťanskému spiritismu“ použít jako důkazní materiál:

„A pokud jde o mrtvé, že vstanou, nečetli jste v knize Mojžíšově, ve vyprávění o hořícím keři, jak Bůh Mojžíšovi řekl: 'Já jsem Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův'? On přece není Bohem mrtvých, nýbrž Bohem živých. Velmi se mýlíte!" (Mk 12,26 – 27). „On přece není Bohem mrtvých, nýbrž živých, neboť před ním jsou všichni živi." (L 20,38)

Nejprve se musíme na dané texty podívat z hlediska celkového kontextu a vyznění. Za Ježíšem přicházejí saduceové, kteří věří, „že není zmrtvýchvstání a že nejsou andělé a

A svedou mnohé

duchové“ (Sk 23,8) a zkouší ho nacytat na příběhu otázkou, komu bude patřit při vzkříšení žena, která za svého života postupně patřila více mužům. Jelikož saduceové věřili pouze Pentateuchu, snažili se tímto dokázat, že Levitární zákon, podle kterého má ženu zemřelého pojmut ke zplození potomka bratr, stojí v rozporu s učením o vzkříšení zastávané farizeji na základě prorockých knih a žalmů. Saduceové tím, že nevěřili v možnost existence lidských duchů, logicky popírali i možnost jejich vzkříšení. Jak uvádí Novotný: „saduceové... nevěřili zejména ve vzkříšení z mrtvých a odplatu v záhrobí, protože věřili, že duše zemře s tělem.“⁶⁷ Tohoto rozporu dokázal ke své obhajobě obratně využít i apoštol Pavel (Sk 23,9).

Ježíš tedy tím, že poukázal na skutečnost, že Bůh je Bohem živých a že tedy Abraham, Izák a Jákob jsou před Bohem živí (srv. Rt 2,20), ukázal, že jednou musí být i vzkříšení. Pointa celého příběhu je tedy důkaz vzkříšení, nikoliv možnost komunikace s mrtvými. Jinými slovy zde Ježíš poukázal na to, že Abraham, Izák i Jákob u Boha žijí, ačkoliv jsou u lidí mrtví. Teprve při vzkříšení – na rozdíl od Boha - s nimi budou lidé moci opět vstoupit do kontaktu, stejně jako přijdou do kontaktu zemřelá manželka zemřelých bratrů, o kterých tento příběh vypráví.

Nesmíme zde proto zapomenout na celkový kontext resp. na to, že Ježíš odpovídá na otázku, která se týká vzkříšení, nikoliv kontaktů s mrtvými a že cílem saduceů bylo vyvrátit učení o vzkříšení, které Ježíš často učil.

7.3 Oblak svědků

Dalším z klasických míst, která bývají pro podporu možnosti komunikace s Bohem prostřednictvím duchů zemřelých Joynerem citována, jsou verše z epištoly Židům.

„A ti všichni, ačkoliv osvědčili svou víru, nedočkali se splnění toho, co bylo zaslíbeno, neboť Bůh, který zamýšlel pro nás něco lepšího, nechtěl, aby dosáhli cíle bez nás. Proto i my, obklopeni takovým zástupem (oblakem K, P, KMS) svědků, odhodme všecku přítěž i hřích, který se nás tak snadno přichytí, a vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo.“ (Žd 11,39-12,1)

⁶⁷ NOVOTNÝ A, *Biblický slovník*, s. 843

A svedou mnohé

Slova oblak, νεφος, kterého je zde užito, bývá použito k popisu fyzického oblaku na nebi, tedy k popisu v podstatě kondenzované páry.⁶⁸ V jiných místech Písma bývá používáno pro vyjádření, či k popisu viditelného resp. zjeveného místa Boží přítomnosti. Obvykle se vztahuje k Bohu samotnému resp. k jeho a Kristově oslavené přítomnosti (Ex 19,9, Lv 16,2, Ez 1,28) do které člověk pouze vyjimečně vstupuje (1Kr 8,11, Zj 11,2). Oblak v tomto smyslu není vázán na místo výskytu samotných, ba dokonce zemřelých svatých, kteří by se stávali zprostředkovateli Božího poselství. Oblak byl místem přebývání a setkání Boží slávy (šekína) ve které se Bůh setkával ať už osobně, či prostřednictvím anděla Hospodinova, s člověkem. Nikdy se tato sláva nevázala na člověka samotného neboť Bůh jasně praví „svou slávu nikomu nedám“ (Iz 42,8).

Jestliže pisatel listu Židům mluví o oblaku „svědků“, nemá tím na mysli oblak, ve kterém přebývají duchové zemřelých svatých neboť ti „se již nebudou podílet na ničem, co se pod sluncem děje“ (Kaz 9,6), ale jde spíše o svědectví Boží slávy v pozemském životě těchto svatých, které nám pisatel klade před oči k povzbuzení naší resp. víry jeho čtenářů.

Opět tedy nejde o žádnou formu komunikace s mrtvými, či účasti nebo pozorování našeho konání duchy zesnulých svatých. Tito svědkové nejsou tedy svědky „naší víry“, ale jsou nám svědky o „své víře“ v Boha, tedy „svého konání“, jak ostatně praví sám pisatel listu. Jsou proto těmi, kdo „osvědčili svou víru“. Jinými slovy: stávají se nám svědky své víry, nikoliv svědky naší víry.

7.4 Hora Proměnění

Jedním z klasických míst, která jsou citována pro ospravedlnění možnosti komunikace s mrtvými, je událost, při které se Petrovi, Jakobovi a Janovi, zjevují Mojžíš a Eliáš. Nejsystematičtěji tuto epizodu vystihuje Lukáš a částečně jí popisují i Matouš s Markem.

„Za týden po této rozmluvě vzal Ježíš s sebou Petra, Jana a Jakuba a vystoupil na horu, aby se modlil. A když se modlil, nabyla jeho tvář nového vzhledu a jeho roucho

⁶⁸ FISHER, A. J, [Greek New Testament Resources N.A. 26](#)

A svedou mnohé

bělostně zářilo. A hle, rozmlouvali s ním dva muži - byli to Mojžíš a Eliáš; zjevili se v slávě a mluvili o cestě, kterou měl dokonat v Jeruzalémě. Petra a jeho druhy obestřel těžký spánek. Když se probrali, spatřili jeho slávu i ty dva muže, kteří byli s ním. V tom se ti muži začali od něho vzdalovat; Petr mu řekl: "Mistře, je dobré, že jsme zde; udělejme tři stany, jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi." Nevěděl, co mluví. Než to dopověděl, přišel oblak a zastínil je. Když se ocitli v oblaku, zmocnila se jich bázeň. A z oblaku se ozval hlas: "Toto jest můj vyvolený Syn, toho poslouvejte." Když se hlas ozval, byl už Ježíš sám. Oni umkli a nikomu tehdy neřekli nic o tom, co viděli."
(L 9,28 – 9,36)

Nejprve si povšimněme jedné podstatné věci, a to, že všichni evangelisté své vyprávění začínají slovy „po týdnu“ (Lk 9,28) resp. „po šesti dnech“ (Mk 9,2 a Mt 17,1) od této události. Jaká událost je zde myšlena? Jedná se o událost, při níž Ježíš pronesl teology diskutovaná a rozdílně vykládaná slova: „někteří z těch, kteří tu stojí, neokusí smrti, dokud nespatří Syna člověka přicházejícího se svým královstvím“ (Mt 16,28), která citované větě předchází. Je tedy logické se domnívat, že manifestace přicházejícího království má co do činění s příchodem Božího království v moci. Snad by se mohlo jednat o předobraz příchodu oslaveného Syna člověka na Olivovou horu při svém slavném druhém příchodu, jak nám jej předpověděl Zacharjáš (Za 14,4) a jak nám jej připomněli i andělé při Kristově nanebevstoupení z téže hory (Sk 1,11-12).

Mohlo by se, v souladu s vírou dispenzacionalistů, jednat o předobraz příchodu Krista s jeho vzkříšenou církví při druhém příchodu z nebes na Olivovou horu, jak je názorně předvedeno např. v kdysi populárním Belottiho Biblickém panoramatu.⁶⁹ Mojžíš by zde mohl představovat ty, kteří zesnuli v Pánu a byli vzkříšeni (1 Tes 4,16) a Eliáš by mohl být předobrazem těch, kteří byli k Pánu vzati za svého života (1 K 15,51 a 1 Tes 4,17).

Než se proto podíváme na synoptiky, prozkoumejme důkladněji, v jakém stavu se nacházejí Mojžíš a Eliáš na hoře Proměnění a jaký zde byl jejich úkol. Nejprve je třeba si, jak již bylo řečeno, uvědomit, že Eliáš nikdy nezemřel. Byl vzat k Bohu v těle (2 Kr 2,11), a proto se v jeho případě nemohlo jednat o ducha zemřelého.

⁶⁹ [BELOTTI, E. Biblické panorama](#)

A svedou mnohé

Když se podíváme na Mojžíše, můžeme vidět, že po jeho smrti se jeho tělo nenašlo. Podívejme se proto na tajemný popis jeho smrti: „I zemřel Mojžíš, služebník Hospodinův, tam v moábské zemi podle Hospodinovy výpovědi. Pochoval ho v údolí v moábské zemi naproti Bét-peóru. Nikdo až dodnes nezná jeho hrob.“ (Dt 34,5-6) Povšimněme si zde singuláru slova „pochoval“, který naznačuje, že tím, kdo skryl Mojžíšovo tělo, byl sám Hospodin, což dokazuje i skutečnost, že pisatel tohoto úseku Písma i v době historického záznamu dané epizody, spolu s žijícími účastníky, neznal místo jeho hrobu. To by jinak při pohřbu předáka lidu bylo jistě neslýchané.

Ohledně Mojžíšova těla nám určité světlo vrhá Juda, když píše: „A přece sám archanděl Michael, když se přel s ďáblem o Mojžíšovo tělo, neosmělil se vynést nad ním zatracující soud, ale řekl: Potrestej tě Hospodin.“ (Ju 1,9) Jelikož Juda s největší pravděpodobností cituje nekanonizovaný pseudoepigraf „Nanebevzetí Mojžíšovo“,⁷⁰ tento citát, spolu se zjevením Mojžíše vedle nezemřelého Eliáše, nás opravňuje učinit smělou hypotézu, že Mojžíš je u Boha ve svém těle a stal se tak průkopníkem dalších biblických vzkříšení z mrtvých. Satan se zde, podle midráše, údajně domáhal, aby Mojžíšovo tělo zůstalo v jeho sféře, jelikož se Mojžíš dopustil vraždy Egyptana.⁷¹

Nyní se podívejme, jaký cíl mělo Mojžíšovo a Eliášovo zjevení se. O návaznosti jejich zjevení na Kristova slova o království, přicházejícím v moci, jsme již krátce pojednali a nyní se zaměříme na christocentrický aspekt jejich přítomnosti na hoře Proměnění. Synoptikové se shodují v tom, že „Mojžíš a Eliáš, ... s ním (Kristem) rozmlouvají“ (Mt 17,3) „a mluvili o cestě, kterou měl dokonat v Jeruzalémě.“ (Lk 9,31). Pisatelé Nového Zákona i teologové se shodují v tom, že jak Mojžíš, tak Eliáš byli předobrazem služby Krista. Eliáš měl předcházet jeho příchodu⁷² a Mojžíš byl předobrazem jako spasitelské služby.⁷³

⁷⁰ SOUŠEK, T. *Knihy tajemství a moudrosti III*, s. 141-151

⁷¹ STEWART, R. A. In: *Nový Biblický slovník*, s. 29

⁷² OSBORNE, W. In: *Nový Biblický slovník*, s. 632-636

⁷³ SMITH, B. L. In: *Nový biblický slovník*, s. 212-215

A svedou mnohé

S trochou exegetické smělosti, by se dalo předpokládat, že Mojžíšův život předobrazoval aspekt Kristova ponížení. Královský syn se zde navrácí ke svému lidu, aby jej vyvedl z Egypta, podobně jako Syn Boží vyvádí své bratry z království tmy do království svého otce. Eliášovo triumfální nanebevzetí pak předobrazilo aspekt Kristova triumfálního nanebevstoupení. Prorok je k údivu a s vědomím jeho učedníků vzat triumfálně do nebe, zatímco oni jsou povoláni dokončit jeho dílo, stejně jako Syn Boží je z Olivetské hory s údivem i vědomím jeho učedníků vzat vzhůru, zatímco oni mají dokončit Velké poslání.

Je možné, že právě oni, Mojžíš s Eliášem – stejně jako později anděl v zahradě Getsemanské - jsou povoláni dodat Synu člověka posilu k dokonání jeho pozemské pouti. Nikdy proto nezapomeňme na lidskou stránku pozemské přirozenosti Božího Syna. I on se toužil sdílet s někým, kdo by byl schopen mu porozumět a ke konci jeho pozemské pouti se mu dostalo posily dokonce od anděla (L 22,43).

Zastavme se však ještě chvíli u Mojžíšova těla, která je pro tuto část klíčovou, neboť dokazuje, že ani v tomto příběhu se nejednalo o ducha zemřelého. Prorok Zachariáš, který popisuje podobnou událost jako Juda, a to spor anděla a satana o osobu kněze, napsal:

„Potom mi ukázal velekněze Jóšuu, jak stojí před Hospodinovým poslem, a po pravici mu stál satan, aby proti němu vnesl žalobu. Hospodin však satanovi řekl: "Hospodin ti dává důtku, satane, důtku ti dává Hospodin, který si vyvolil Jeruzalém. Což to není oharek vyrvaný z ohně?" A Hospodin se obrátil k těm, kteří tu před ním stáli: "Svlékněte z něho ten špinavý šat." Jemu pak řekl: "Pohled, sňal jsem z tebe tvou nepravost a dal jsem tě obléci do slavnostního roucha. Řekl jsem: Vstavte mu na hlavu čistý turban." Tu mu vstavili na hlavu čistý turban a oblékli mu šat. Hospodinův posel stál při tom.“
(Za 3,1-5)

Ačkoliv nám tento úsek Písma zřejmě zůstane tajemstvím, ukazuje nám na několik důležitých věcí. Velekněz Ješua je zde předobrazem Krista, který má přijít (Za 3,8) a zároveň se o jeho tělo vede spor. Po jedné straně mu stojí satan, který žaluje na jeho

A svedou mnohé

hříchem poskvrněné tělo, a na straně druhé mu stojí anděl, který jeho jménem uděluje satanovi důtku. Podobný princip vidíme u Michaela, který se rovněž odvolává na Boží jednání vůči satanu a nevystupuje sám ve své autoritě (Ju 1,9). Následuje oblečení velekněze do slavnostního obleku, což je předobrazem odpuštění hříchů pro zásluhy Krista, který má teprve přijít (Za 3,8).

Podobný princip je zřejmě uplatněn při Mojžíšově nanebevzetí, kdy Mojžíšovo tělo je přijato s výhledem na Kristovu oběť, jeho hřích je překryt rouchem Kristovy spravedlnosti, a stejně jako Ješuoovi bylo umožněno přicházet na Boží dvůr (Za 3,7), i Mojžíš smí přijít do Božího domu. Oba příběhy také ukazují na princip Božího soudu, kdy satan vznáší proti svatým oprávněné námitky, které Kristova krev anuluje.

Na tuto dramatickou stránku starozákonního soudu, kdy ještě není dokonáno, a na kterém se účastní andělé, satan a Pán Bůh, a kde Bůh jedná s lidskou tělesností skrze budoucí Kristovo vykoupení, poukazuje už kniha Jób. Na Jóba žaloval satan, který dostal právo napadnout jeho tělo a Elihů zde prorocky (pomineme-li Jóbovu spravedlnost a upřímnost) vysvětluje Boží princip soudu:

„Jeho tělo se očividně ztrácí, vystupují kosti, které nebývalo vidět. Jeho duše se blíží jámě a jeho život jistě smrti. Bude-li s ním anděl, tlumočník, jeden z tisíců, a poví-li, že je to přímý člověk, tehdy Bůh se nad ním smiluje a řekne: »Vykup ho, ať do jámy nesestoupí; mám za něho výkupné.« Jeho tělo bude svěžejší než v mládí, vrátí se do dnů dospívání.“ (Jb 33,21-25)

A toto je i princip na jehož základě mohli Enoch, Eliáš a Mojžíš – navzdory slovům, že „tělo a krev nemůže mít podíl na Božím království“ (1 K 15,50) - vejít do nebe.

A je zde ještě jedna důležitá skutečnost, ve které se sice vykladači neshodují, ale která má hlubokou tradici v církevní ortodoxii. Příběh proroka Zachariáše z třetí kapitoly pokračuje v kapitole čtvrté a ukazuje – v duchu třetí kapitoly - na zajímavou skutečnost, a to na přítomnost dvou lidských synů před Bohem, které Zachariáš vidí jako dvě olivy a ptá se Boha na jejich identitu. Dostává se mu odpovědi: „To jsou ti dva synové nového oleje, kteří stojí před Pánem celé země.“ (Za 4,14)

A svedou mnohé

Rabínská tradice se zde shoduje v tom, že se jedná o Eliáše a Mojžíše, kteří stojí před Bohem, a kteří mají provázet Mesiáše, a pisatelé evangelií to potvrzují zjevením Mojžíše s Eliášem na hoře Proměnění. Tito dva průvodci se objeví ještě jednou, a to při druhém Kristově příchodu, kterému budou předcházet jako dva svědkové (Zj 11,3), a které Jan, stejně jako Zachariáš, popisuje jako „dvě olivy a ty dva svícny, které stojí před Pánem země“ (Zj 11,4). Někteří bibliční badatelé však uvádějí namísto Mojžíše Enocha. K jejich tvrzení lze mít opodstatněnou námitku, a to, že oba svědkové musejí mít vztah k Semitům – Židům (Kristus je poslán k Židům), a to jak na hoře Proměnění, tak při jejich dalším zjevení před druhým příchodem Krista. Tuto podmínku Enoch nesplňuje.

Jejich veřejná služba bude trvat tisíc dvě stě šedesát dní, neboli tři a půl roku, což je délka služby veřejného Ježíšova působení. Podstatná jsou znamení, která je budou provázet, a která potvrzují jejich identitu:

„Ti dva svědkové mají moc uzavřít nebesa, aby nebylo deště za dnů jejich prorokování, a mají moc proměnit vody v krev a sužovat zemi všemi možnými pohromami, kdykoliv budou chtít.“ (Zj 11,6).

Když Mojžíš prorokoval, resp. stal se faraónovi ústy Božími, sužovaly Egypt pohromy, kterých součástí byla i proměna vody v krev (Ex 7,17-20). Stejně tak za doby Eliášova prorokování bylo uzavřené nebe a nebylo dešťů (Jk 5,17). Tato dvě znamení nám tedy mohou s jistou přesvědčivostí potvrdit identitu Mojžíše (nikoliv Enocha) a Eliáše.

I jejich další působení nám připomíná službu Krista. Budou zabiti tam, kde byl ukřižován jejich Pán, budou tři a půl dne mrtvi, po této době budou vzkříšeni a vzati v oblaku do nebe, stejně jako Mesiáš. Zde je opět nutné uvědomit si důležitou věc. Jelikož oba zemřou, musí být v přítomném čase, tedy i v době zjevení se na hoře Proměnění, v lidském těle, a toto tělo ještě není proměněno, resp. ještě neobléklo nesmrtelnost. Jinak by nemohlo v budoucnu zemřít.

Jiní vykladači, kteří by namísto Mojžíše raději viděli Enocha, na základě Judovy epištoly sice připouštějí, že Mojžíš byl vzat v těle, ovšem mají problém s tím, že by Mojžíš

A svedou mnohé

zemřel dvakrát s poukazem na verš: „A jako každý člověk jen jednou umírá, a potom bude soud“ (Žd 9,27).

Cílem tohoto verše je ale poukázat na dokonalé smířčí dílo Kristovo: „tak i Kristus byl jen jednou obětován“ (Žd 9,28). Smyslem není kvantifikovat lidskou smrt, nýbrž poukázat na zástupnou, dokonalou a jednorázovou Kristovu smrt, na rozdíl od nedostatečné a opakující se smrti obětních zvířat. Lidé, kteří byli vzkříšeni za Starého Zákona, během Ježíšovy služby i během služby apoštolů, také zřejmě ještě jednou „znovu“ a trvale zemřeli. Proto není důvod z principu nevěřit, že by stejným procesem, byť v historicky odlišném kontextu, nemohl projít i Mojžíš.

Nyní se podívejme ještě na další důležité prvky příběhu z hory Proměnění. Mohli bychom se domnívat, že Ježíš, jakožto Syn člověka, který musel být ve všem podroben Zákonu, komunikoval se zemřelými, a proto tuto možnost ospravedlnil? Nikoliv! O tom, že ani Mojžíš ani Eliáš nebyli duchy, jsme již mluvili. Navíc Ježíš při rozhovoru s učedníky zřejmě přijal na chvíli podobu, která odpovídá popisu jeho oslaveného těla, neboť jeho tvář zářila jako slunce a jeho šat byl oslnivě bílý.

„Jeho vzhled jako když slunce září v plné své síle.“ (Zj 1,16). Podobu tohoto těla ponese i my ve chvíli vytržení. „Ne všichni zemřeme, ale všichni budeme proměnění“ (1K 15,51) a na toto tělo se zákaz komunikace s mrtvými již nevztahuje: „potom my živí, kteří se toho dočkáme, budeme spolu s nimi (zemřelými) uchvázeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu.“ (1Te 4,17)

Dále je třeba si všimnout, že učedníci s Mojžíšem a s Eliášem vůbec nemluvili. Spali, resp. na ně padla mrákota (L 9,32), po procitnutí byli zděšeni (Mk 9,6) a na to se Mojžíš s Eliášem ihned začali vzdalovat (L 9,33). Když Petr procitl a chtěl postavit pro Mojžíše a Eliáše stany, ještě než domluvil, zastřel učedníky oblak (L 9,35) a zatímco Petr ještě mluvil, „z oblaku promluvil hlas: "Toto jest můj milovaný Syn, kterého jsem si vyvolil; toho poslouchejte." (Mt 17,5). Učedníci ihned nato umkli (Lk 9,36).

Sám apoštol Petr po letech naopak ukazuje, že tento příběh je pro nás potvrzením vážnosti a důležitosti psaného slova:

A svedou mnohé

„A ten hlas my jsme slyšeli s nebe pošlý, s ním byvše na oné hoře svaté. „A mámeť přepevnou řeč prorockou, kteréžto že šetříte jako svíce v temném místě svítící, dobře činíte, až by se den rozednil, a dennice vzešla v srdcích vašich, Toto nejprve znajíce, že žádného proctví písma výklad nezáleží na rozumu lidském.“ (2 P 1,18-20)

Co tedy můžeme říci závěrem? 1) Mojžíš a Eliáš byli na hoře proměnění v těle, 2) učedníci během Kristova rozhovoru s nimi spali a s Mojžíšem a Eliášem nemluvili, 3) po jejich procitnutí Mojžíš s Eliášem mizí, 4) když chtěl Petr s Mojžíšem a Eliášem stanovat, Bůh jej ani nenechal domluvit a ihned jej upozornil, že učedníci mají poslouchat Ježíše, 5) sám Boží Syn s Mojžíšem a Eliášem komunikuje ve svém oslaveném těle.

Dá se tedy toto setkání považovat za komunikaci člověka s duchy zemřelých? Ani náznakem se nedá mluvit ani o komunikaci s učedníky, ani o duších zemřelých.

7.5 Spoluslužebník bratří

Když byl Joyner mnohými upozorněn na spiritistickou povahu svých zjevení, pak kromě citace obvyklých míst, která spiritistům slouží jako podpora k ospravedlnění jejich zkušeností, použil i místo z knihy Zjevení, které popisuje rozpravu apoštola Jana s andělem s tím, že se údajně možná jedná o zemřelého člověka:⁷⁴

„To jsem slyšel a viděl já, Jan. A když jsem to uslyšel a spatřil, padl jsem na kolena k nohám anděla, který mi to oznamoval. Ale on mi řekl: "Střež se toho! Jsem jen služebník jako ty a tvoji bratří proroci a ti, kdo se drží slov této knihy. Před Bohem poklekni!" (Zj 22,8-9).

Když se však na celou záležitost podíváme blíže, uvidíme, že ani zde Joyner své zkušenosti s mrtvými neobhájí. Citace Zj 22,8-9 ukazuje na závěr zjevení, které Jan obdržel a nelze je vidět izolovaně od místa, jímž ono zjevení začíná:

„Zjevení, které Bůh dal Ježíši Kristu, aby ukázal svým služebníkům, co se má brzo stát; naznačil to prostřednictvím anděla svému služebníkovi Janovi.“ (Zj 1,1)

⁷⁴ JOYNER, R. [Povolání do poslední bitvy](#), s. 13

A svedou mnohé

Knihu Zjevení lze chápat obrazně jako svitek, jehož děj je zapečetěn sedmi pečetěmi, vyhlášen sedmi polnicemi a vykonán vylitím sedmi nádob. Jinými slovy svitek je předán Janovi stejným andělem (Zj 1,1), k jehož nohám Jan po jeho „přečtení“, resp. po rozlomení první pečeti a dokonání prostřednictvím vylití sedmé nádoby, Jan padá (Zj 22,9). Tento anděl se zde stává nejen tím, kdo předává dané poselství, ale i tím, kdo se stává Janovi i jeho průvodcem.

Takovéto obrazné předávání poselství zná i židovská apokalyptická literatura, kdy se anděl stává nejen doručitelem, ale i průvodcem. Jak uvádí Mitchell, andělé se v Písmu stávají prostředníky a průvodci v apokalyptické literatuře. Andělem je muž, který provádí Ezechiela při vidění budoucího chrámu a jeho protějškem se stává anděl v roli vykladače v Zachariášově vidění. „V obou knihách je anděl pohotovým Božím mluvčím a je možné se ho ptát.“⁷⁵

Ačkoliv slovo anděl se dá vztáhnout i na člověka, „posla“, teologové se obecně shodují v tom, že posly, kteří předávají apokalyptická vidění prostřednictvím svitků (Ez 2.9n; Za 5,2), jsou andělské bytosti. Andělské bytosti v těchto situacích mluví také jménem Hospodina, stejně jako anděl v Janově Zjevení (Zj 22,11-13). Tyto souvislosti nás opravňují k tomu dojít k přesvědčení, že andělem zde nebyl duch zemřelého, komunikaci s nímž Písmo na mnoha místech zapovídá, ale že se zde jedná o andělskou bytost, která se jako služební posel Janovi, podobně jako Ezechielovi nebo Zachariášovi, zjevila.

7.6 Jan a stařec ze Zjevení

Posledním příběhem v Bibli, který představuje údajně místo, kterým by bylo, přes nespočet zákazů, zdánlivě možné ospravedlnit komunikaci s mrtvými, je jeden z dvaceti čtyř starců, se kterým si Jan ve vytržení ducha vymění v nebi několik slov.

„Jeden z těch starců na mne promluvil: "Kdo jsou a odkud přišli ti v bílém rouchu?" Řekl jsem: "Pane můj, ty to víš!" A on mi řekl: "To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení a vyprali svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově." (Zj 7,13-14)

⁷⁵ MITCHEL, T. C. In: *Nový Biblický slovník*, s. 29

A svedou mnohé

Důležitý je zde také eschatologický pohled na knihu Zjevení. Pro amilenialisty totiž půjde o obraz současného pohledu na církev resp. na dobu konce. Pro postmilenialisty půjde nejspíš o popis epochy církve poslední doby, a teprve premilenialista, resp. dispenzacionlista, zde může uvažovat o lidských bytostech v nebi, nebo-li o vytržených lidských, vzkříšených bytostech. Zastavme se tedy u poslední varianty.

Abychom mohli kvalifikovaně tuto možnost posoudit, nejprve se musíme blíže podívat na identitu starců, a poté na situaci, v níž se apoštol Jan nachází. Kdo jsou tedy tito starci? Řecký originál zde používá slova „πρεσβυτεροι“, tedy označení, kterým se běžně označují církevní, ať starozákonní, či novozákonní představitelé nebo věkem starší lidé⁷⁶. Nikde se Písmu nepoužívá tohoto označení vůči andělům. Podívejme se tedy na skupinu starců blíže.

„Okolo toho trůnu čtyřadvacet jiných trůnů, a na nich sedělo čtyřadvacet starců, oděných bělostným rouchem, na hlavách koruny ze zlata. Od trůnu šlehalo blesky a dunělo hromobití; před trůnem hořelo sedm světél - to je sedmero duchů Božích; a před trůnem moře jiskřící jako křišťál a uprostřed kolem trůnu čtyři živé bytosti plné očí zřepedu i zezadu. (Zj 4,4-6) Vtom jsem spatřil, že uprostřed mezi trůnem a těmi čtyřmi bytostmi a starci stojí Beránek, ten obětovaný; měl sedm rohů a sedm očí, což je sedmero duchů Božích vyslaných do celého světa.“ (Zj 5,6)

Zastavme se proto tedy na chvíli u popisu starců: Je vidět, že mají bílé roucho, koruny na hlavách a každý má svůj trůn. Bílé roucho bývá symbolem odpuštění hříchů, koruna bývá symbolem království a trůn bývá symbolem vlády. Tyto atributy, je-li je možno takto chápat, nejsou zaslíbeny andělům, ale lidem:

„Já vám uděluji království, jako je můj Otec udělil mně, abyste v mém království jedli a pili u mého stolu; usednete na trůnech a budete soudit dvanáct pokolení Izraele.“ (L 22,29-30).

⁷⁶ FISHER, A. J, [Greek New Testament Resources N.A. 26](#)

A svedou mnohé

Je tedy zřejmé, že zde máme co do činění s lidmi, kteří již zvítězili. Je však otázkou, zda se jedná o historické osoby nebo o určitý symbol, zastupující určitou skupinu svatých.

Pokud bychom jejich počet brali doslovně, jak si pak vysvětlit sedmero Duchů Božích ve stejné skupině před trůnem, když víme, že Duch Boží je jen jeden? Spíše se zde jedná o symbolické číslo, které, stejně jako u „počtu“ Božích Duchů, ukazující zřejmě na Boží dokonalost (někteří zde vidí spojitost s Iz 11,2), i číslo dvacet čtyři ukazuje asi na zástupný symbol a charakterizuje určitou skupinu svatých.

Víme, že číslo dvanáct v souvislosti s počty svatých může ukazovat jak na Izrael resp. jeho dvanáct kmenů, tak na církve, resp. dvanáct apoštolů. Obojí počty se vyskytují v knize Zjevení, a to jak směrem k Izraeli – dvanáct pokolení, představující Izrael, tak k církvi – dvanáct apoštolů ukazujících na společné město, církve svatých.

„Město mělo mohutné a vysoké hradby, dvanáct bran střežených dvanácti anděly a na branách napsaná jména dvanácti pokolení synů Izraele. Tři brány byly na východ, tři brány na sever, tři brány na jih a tři brány na západ. A hradby města byly postaveny na dvanácti základních kamenech a na nich bylo dvanáct jmen dvanácti apoštolů Beránkových.“ (Zj 21,12-14)

Jejich společnou existenci v nebi bychom v tomto případě mohli ospravedlnit verši, které popisují společné vzkříšení starozákonních, totiž zesnulých svatých, a současně žijících novozákonních svatých, k jejichž vzkříšení a vytržení dojde současně.

„Hle, odhalím vám tajemství: „Zazní povel, hlas archanděla a zvuk Boží polnice, sám Pán sestoupí z nebe, a ti, kdo zemřeli v Kristu, vstanou nejdříve; potom my živí, kteří se toho dočkáme, budeme spolu s nimi uchvázeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu. A pak už navždy budeme s Pánem.“ (1Te 4,16-17)

Jinou, avšak podobnou teorii, zastával Steiger v jeho dnes jím již nedoporučované knize „Zápas o duši“. Podle ní se jedná o obraz církve: „24 starců (představuje) vzkříšenou církev po vytržení svatých: „Starci představují unesené svaté, protože mají koruny a

A svedou mnohé

sedí na trůnech. Koruny a trůny byly slíbeny všem spaseným.⁷⁷, což je i v kontextu dispencionalistické teologie. Rovněž Boice, stoupenec kalvinismu, zde mluví o již „vykoupených svatých.“⁷⁸

Další a originální teorii zastává Bubik⁷⁹, který vidí ve 24 starcích vzkříšené starozákonní svaté, které popisuje Matouš: „Hroby se otevřely a mnohá těla zesnulých svatých byla vzkříšena; vyšli z hrobů a po jeho vzkříšení vstoupili do svatého města a mnohým se zjevili.“ (Mt 27,52-3) Autor, dispencionalista, tyto svaté vidí jako součást resp. ranou etapu prvního vzkříšení, nebo-li vzkříšení spravedlivých, přičemž předpokládá, že tito svatí dále nezemřeli, ale byli vzati do nebe. Tato teorie mimo jiné předpokládá, že tito svatí museli stát v úřadu starších Izraele, což nám tuto možnou skupinu z řad vzkříšených starozákonních svatých poněkud zužuje, nikoliv však diskvalifikuje.

Ať už se tedy přikloníme k jakémukoliv názoru – většinovému obraznému, či menšinovému doslovnému - v každém případě zde máme vzkříšené a oslavené svaté, kteří usedli s Kristem na své trůny a stali se účastníky Království a nejde tudíž o duchy zemřelých. Komunikaci s nimi – jde-li o historické osoby - je proto nutné brát na stejné úrovni, jako když lidé mluvili se vzkříšeným Lazarem nebo s Tabitou.

7. 7 Komenský a Bunyan

Je s podivem, že zastánci možnosti legální komunikace s duchy zemřelých se odvolávají na díla protestantské křesťanské klasiky. Tato přirovnání se objevila v jednom křesťanském časopise, když se začaly ozývat hlasy poukazující právě na Joynerův spiritismus, a od této doby je toto neadekvátní srovnání opakovaně citováno těmi, kteří Joynera respektují - když už ne jako velkého proroka poslední doby, tak alespoň jako Bohem obdarovaného literáta.

⁷⁷ STEIGER, P. Zápas o duši, s. 94

⁷⁸ BOICE, J. M. Základy křesťanské víry, s. 140

⁷⁹ BUBIK, R. Slavná budoucnost Božího lidu, s. 82

A svedou mnohé

Pomineme-li Joynerův občas pokleslý sloh, vykreslující např. „zvracející supy“ a „supí zvratky“ jako domnělou Boží pravdu⁸⁰, a který se tudíž nedá srovnat s brilantní Komenského a Bunyanovou alegorií, všimneme si něčeho zvláštního. Joyner zde vsunul do obrazů donedávna široce odmítaný křesťanský teonomismus resp. učení „Království nyní“⁸¹, neboli učení o vítězné církvi posledních časů a armádě Vítězů (Přemožitelů), která přemůže, vysvobodí a sjednotí satanovu armádu odpadlých křesťanů a podmaní svět Kristu.

Komenský i Bunyan však ukazují na naprostý opak, a to pouť věřícího člověka nástrahami světa, který nachází vítězství v Bohu, nikoliv v křesťanské dominanci. Avšak je-li Joynerovo učení předmětem „božího zjevení“, troufnete si ho snad někdo zpochybnit? Pro toho, kdo by o této problematice chtěl vědět více, nechť si přečte kapitolu „Paul Cain, svědek k výstraze světa“ z e-knihy Cizí oheň, popisující setkání R. Joynera s P. Cainem, prorokem heterodoxního hnutí Pozdního deště a detailně rozebírající jejich učení.⁸² Zde je analyzováno podrobněji i Joynerovo učení.

Zatímco Joyner prezentuje své spisy jako nadpřirozená zjevení a věří, že se setkal se skutečnými zemřelými, Komenský a Bunyan vědomě píše alegorie a přiznávají, že si je vymýšlejí, ačkoliv v nich zpracovávají své autobiografie. Bunyan ve své rozsáhlé obhajobě „Cesty poutníka“ přiznal, že psal pro „sebeuspokojení“ a myšlenky obsáhle rozvíjel a dopracovával během svého více než desetiletého žalářování. Jak uvádí i Davies, šlo o vědomě inscenovanou a rozsáhlou autobiografii.⁸³

Komenský taktéž přiznává, že jde sice o skutečné příběhy jeho života, ale i života jiných, navíc alegoricky zpracovaných. V žádném případě nejde o setkávání s mrtvými, byť jeho román obsahuje biblické postavy:

⁸⁰ Joyner, když popisuje zástup křesťanů, vězňů, kteří nepatří mezi ty, kteří mají „zjevení“ a „poznání“ uvádí: „Nad zajatci byla obloha černá od supů jménem Deprese. Ti občas přistávali na ramenou vězňů a zvraceli na ně. Zvratky nesly jméno Odsouzení. Když zvratky vězně zasáhly... jak jsem to sledoval, uvědomil jsem si, že si vězni myslí, že zvratky jsou Boží pravda.“ In: JOYNER, R. Poslední bitva, s. 14

⁸¹ Toto učení bylo v USA letničními církvemi opakovaně široce odmítnuto. Naposledy oficiálním prohlášením „The Kingdom of God as Described in Holy Scripture“

⁸² FRANC, A. Cizí oheň

⁸³ DAVIES, G. Krehkí velikáni. s. 65

A svedou mnohé

„Ne báseň, čtenáři, což čísti budeš, ačkoliv básně podobu má: než jsou věci pravé, jímž vyrozuměje sám poznáš, zvláště kdo by mého života a příběhů povědom byl. Protože jsem tu na větším díle své vlastní příhody, s nimiž jsem se v nemnohých těch letech života svého již potkal, některé pak při jiných spatřil aneb o nich sobě návštějí dané měl, vymaloval.“⁸⁴

I když Bunyan popisuje svoji fikci jako sen, nesnaží se ani náznakem o to vzbudit ve čtenáři dojem, že jde o skutečný sen skutečné postavy, nýbrž naopak ukazuje, že i tento sen je fikcí, podobně jako je fikcí i jeho postava poutníka: „Putujúc púšťou tohoto sveta, prišiel na iste miesto, kde bola jaskyňa a tam som si ľahol a spal. A jak som spal, sníval sa mi zvláštny sen.“⁸⁵ Podle poznámky vydavatele je jeskyně obrazem Bunyanova bredfordského vězení a podle Daviese vyplývá, že „sen“ byl ve skutečnosti výsledkem promyšlení dané autobiografické látky získané během více let.

Ačkoliv by zastánci Joynerových putování duchovním světem tato zjevení rádi viděli v intencích Poutníkovy cesty nebo Labyrintu, Joyner sám tuto možnost rázně vyvrací. Upřímně totiž přiznává, že nechce urážet ducha, kterého nazývá Duchem pravdy, a který mu jeho sny, vize a transy zprostředkoval:

„Častokrát mi lidé radili, abych tuto knihu napsal jako fiktivní alegorii, protože by byla přijata širším okruhem lidí. To může být pravda, ale mým cílem není, aby tyto knihy četlo více lidí. Jednoduše chci zůstat věrný poselství, které mi bylo svěřeno a předat je co nejpřesněji. Kdybych tvrdil, že je to výsledek mé vlastní tvořivosti, byl bych neupřímný a urážel bych Ducha pravdy.“⁸⁶

8. Lze se poučit z ovoce?

S vědomím historických přešlapů víme, že není bez problému dávat do souvislosti některé nedávno minulé jevy s tím, co následovalo bezprostředně po nich. Přidržíme se ale některých prorocství, která vznikla buď: 1) přímo pod vlivem duchů zemřelých nebo 2) pod vlivem jejich duchovního „pomazání“ a posudme míru jejich naplnění v

⁸⁴ KOMENSKÝ, J. A. *Labyrint světa a ráj srdce*, s. 12

⁸⁵ BUNYAN, J. *Cesta Křesťana*, s. 2

⁸⁶ JOYNER, R. *Povolání do poslední bitvy*, s. 9

A svedou mnohé

současnosti. Opravňuje nás k tomu i skutečnost, že doptávání se duchů v tomto případě bylo a bývá téměř vždy spojeno se zjevováním budoucnosti. Co tedy tato proroctví předpovídala a co se ve skutečnosti stalo v době, na kterou tato proroctví ukazovala?

Ačkoliv se Saul doptával proroka, Pán Bůh to viděl jako „věštění“ a ačkoliv se dozvěděl pravdu, přimíchaná lež byla mnohem horší. Zemřel sice v souladu s předpovědí, ale nikdy se nedostal do míst, kde byl skutečný Samuel, jak mu bylo předpověděno. Uvedeme-li zde nyní pár historických souvislostí, pak jen proto, že to retrospektivně byli právě protagonisté hnutí, kteří prorokovali budoucnost. Proto zde v první řadě nejde o hledání souvislostí, ale především o rozsouzení proroctví.

1. Mesmerismus: Ačkoliv se Mesmer nepovažoval za proroka, jeho učením byla zaplněna celá Francie a mesmerismu se oddával i královský dvůr. Mesmer chtěl pomocí mesmerismu zasahovat i do politiky a jeho naturfilosofické ideje našly své uplatnění i ve formování pozdější Robespierrovy religiozity. Zanedlouho nato Paříž ovládlo vražedné běsnění Velké francouzské revoluce, které ukázalo odvrácenou tvář humanismu a osvícenství. Někteří zde vidí přímou souvislost s mesmerismem, resp. s vybudováním základů revoluce.⁸⁷ Je dobré si v této souvislosti uvědomit, že veikáni té doby, jako Voltaire nebo Napoleon, se ve svých plánech a úvahách nechávali ovlivňovat okultními praktikami, odvozovanými např. z křiku ptactva.⁸⁸

2. Quimbyho mesmerické teorie naroubované na křesťanství zplodily svého času jednu z nejrychleji rostoucích sekt, Křesťanskou vědu M. E. Bakerové, a nakonec pronikly do srdce charismatického hnutí. Stalo se tak skrze E. W. Kenyona, kterému se dostalo průpravy v mesmerické škole R. W. Emersona, rozvíjejícího Quimbyho „teologii“, a jeho literárního plagiátora K. Hagina, který dal vznik hnutí Víry⁸⁹. Duchovní syn hnutí Víry,

⁸⁷ SCHOTT, H. *Kronika medicíny*, s. 227

⁸⁸ MODERSOHN, M. *V poutech pověry*, s. 14

⁸⁹ srovnání několika kapitol z knih Kenyona a Hagina uvádí McConnel, In: McCONNELL D. R. *Jiné evangelium*, s. 20-27

A svedou mnohé

Benny Hinn, pokračoval ve spiritistické tradici a další duchovní syn hnutí Víry, Rodney Howard Brown, rozvíjel mesmerické manifestace.⁹⁰

3. V přímé souvislosti můžeme vidět Argentinské probuzení, resp. jeho transformaci do mesmerické podoby, a to vlivem jak Hinna, tak Browna. Ti zasvětili letničního pastora Assemblies of God Claudio Freidzona, jehož působení změnilo celou evangelikální scénu Argentiny natolik, že připomínala mesmerickou Francii předrevoluční doby. Argentínští letniční prorokovali obrovské probuzení a dalekosáhlou obnovu společnosti. Např. Carlos Annacondia ve své knize „Satana, poslyš!“ popisuje svědectví pastora, který skrze zjevení tvrdí, že ďábel nad Buenos Aires byl příčiněním Annacondiovy služby spoután.⁹¹

Namísto toho však Argentina prožila nejtěžší ekonomický krach své historie, prezident vyhlásil státní bankrot, stovky lidí napadlo Parlament a tisíce lidí emigrovalo. Přes tuto skutečnost jsou tito proroci, jejichž proroctví se ukázala jako falešná, dále ctěni a zváni zejména Apoštolskou církví, která chce zřejmě následovat Argentinskou cestu.

4. Těchto manifestací nezůstala ušetřena ani Anglie. Sandy Millar a Nicky Gumbel postavili na "mesmerických" zkušenostech i klíčovou část svých evangelizačních Kurzů Alfa a spolu s pastorem Assemblies of God Kenem Gottem rozšířili manifestace do anglické evangelikální církve. Následovaly předpovědi o obnově Anglie. Namísto toho Anglie zanedlouho prožívala nejprve „nemoc šílených krav“ a posléze šílenství ohledně kulhavky a slintavky, kdy byla vybičována celá mnohatisícová stáda dobytka. Dokonce i obdivovatelé probuzení se divili, že namísto očekávaného požehnání to vypadá jako Boží soudy.

5. Z Londýna přešlo toto „probuzení“ i do USA. Sbor Assemblies of God v Pensacole prožil vlnu manifestací plnou silou. Když byl sbor kritizován apologety, pastor Kilpatrick

⁹⁰ RISS, R. M. *History of Awakening*

⁹¹ ANNACONDIA, C. *Satane poslyš!*, s. 141

A svedou mnohé

prorokoval, že i kdyby někdo do sálu přinesl bombu, Boží moc modlitebnu ochrání.⁹² Netrvalo však dlouho a modlitebnu zapálil blesk tak, že kompletně vyhořela a od sboru se oddělila biblická škola vedená známým teologem probuzení D. Brownem.⁹³ Ačkoliv evangelista obnovy S. Hill prorokoval největší obnovu americké společnosti všech dob,⁹⁴ katastrofa obchodního centra v New Yorku z 11. září 2001 a hurikán Kathryn ze srpna 2005 rovněž toto proroctví nepotvrdily.

6. Také české církve se s velkou dychtivostí otevřely novodobému „probuzení“ a propagovaly jak Joynerovu nekromantickou část, tak argentinskou manifestační část. Např. nedlouho poté, co se Jednota bratrská otevřela těmto vlivům, prošla schizmatem, které se dodnes tyčí jako memento nad českou církví. Také Křesťanská společenství, jejichž představitel tyto věci ospravedlňoval, odstoupil kvůli osobnímu selhání a KS na svých stránkách přiznávají nelehkou situaci.⁹⁵ „Nejlépe“ z participujících církví skončila Apoštolská církev, která se otevřela pouze manifestacím, ovšem Joynerovy vize důrazně odmítla. Zde pouze redaktor Života v Kristu předpovídal na jaro 2001 probuzení⁹⁶, které ještě příštího roku přes protesty některých potvrdil.⁹⁷ Jiní však poukazují na varovné prvky a nejednotu v církvi, která se projevila na Nymburském synodu.⁹⁸ V současné době v Apoštolské církvi existuje proroctví, které předpovídá

⁹² Kilpatrick řekl: „Lord, there's so much glory and praise in this place that even if a bomb is brought on this campus, I make a proclamation, Lord, it shall never, ever go off, in the Name of Jesus.“ In: Kilpatrick's prophecy

⁹³ BUTCHER, A. Major Rift Emerges at Heart of Brownsville Revival

⁹⁴ „Postupně mi začalo být zřejmé, že toto probuzení se rozrůstá do takových rozměrů, že se stane největším probuzením, jaké kdy Amerika spatřila.“ In: HILL, S. Na cestě za probuzením, s. 93

⁹⁵ ONDRÁČEK, O. Mám rád svůj sbor...

⁹⁶ „...bratr John McFarlane měl proroctví, že přijde probuzení do českého národa, datum vychází na jaro 2001. To se shoduje s proroctvím, které jsem přijal.“ In: NAVRÁTIL, A. Slovo redaktora, s. 4

⁹⁷ „Na počátku jsem spolu s některými prorocky sloužícími služebníky upozorňoval, že tento rok bude rokem zviditelnění probuzení v naší zemi. Když jsem se následně s touto vizí sdílel, byl jsem některými vyzván k pokání z falešného proroctví, jiní pouze odpověděli „prázdná slova“... Za sebe s klidným svědomím, a zároveň s radostí, prohlašuji: minulý rok se církev začala viditelně probouzet.“ In: NAVRÁTIL, A. Slovo redaktora, s. 2

⁹⁸ „Co mne velmi znepokojuje, je to, co se ukázalo na celocírkevní konferenci v Nymburce. A vidím, že už to také nese své nedobré ovoce. O co bych velmi stál, aby skončily ty nekonečné rozbroje, co kdo a jak vidí, kdo koho přijímá a nepřijímá. (Je to pro mne hrozné když vidím a slyším: „Tak to já toho bratra jako hlavního neberu, protože pro mne je hlavní tamten bratr.“ In: SEDLÁČEK, J. Rozhovor s Jiřím Sedláčkem, s. 13-19

A svedou mnohé

církvi dobu nejúspěšnějších dvaceti let v historii ČR, přičemž první tři budou nejúspěšnější.⁹⁹

Ačkoliv je novodobý „mesmerismus“ obvykle spojován s proroctvími o obnově a probuzení, ještě nikdy obnova a probuzení nepřišly. Namísto tisíců obrácených přichází krvavé revoluce, teroristické činy, vybíjení dobytka, přírodní katastrofy nebo alespoň skandální rozdělení a narušené mezilidské vztahy.

Přestože Hagin, Hinn a jiní své oponenty varují před kritikou tak svatých věcí, jakou novodobý mesmerismus podle nich je, máme se jejich výhrůžek zaleknout a věci nerozsuzovat, i když se nenaplní? Sáhněme proto raději po Písmu:

„Avšak prorok, který by opovážlivě mluvil mým jménem něco, co jsem mu mluvit nepřikázal, nebo který by mluvil jménem jiných bohů, takový prorok zemře.“ V srdci si asi říkáš: "Jak poznáme slovo, které Hospodin nepromluvil?" Nuže, promluví-li prorok jménem Hospodinovým a věc se nestane a nesplní, nepromluvil to slovo Hospodin. Opovážlivě je mluvil ten prorok sám; nelekej se toho.“ (Dt 18,20-22)

9. Souhrn

Jestliže mají apologeti pravdu a zjevení duchů zemřelých je ve skutečnosti zjevením ďáblů, zkusme, tak trochu optikou C. S. Lewise¹⁰⁰ a s trochou nadsázky a spekulace, odhadnout, jak by ďáblové – jejichž úskočnost nám podle apoštola Pavla není neznámá (2K 2,11) – dnes učili eschatologii. Zřejmě by, jak uvedl Lewis, vydávali dobré za zlé a

⁹⁹ „Vnímám, že průlom nastane v následujících třech letech. Božím plánem je zasáhnout celý svět Českou republiku. Nevím, proč si Bůh zvolil vaši zemi, prostě si ji vybral. Mnoho věcí ve vaší denominaci úžasně rozvine. Co se týká dvaceti let, církev v tomto národě, jako i sám národ, mohutně posílí.“ BARTÍK, J. Rozhovor s Edem Trautem, Život v Kristu, 3/2006, s. 7. Za srovnání zde stojí skutečnost, že v prvním roce těchto pozeňnaných let došlo ke schválení zákona o registrovaném partnerství, který je v Apoštolské církvi nahlížen jako začátek demontáže společenských hodnot: „Schválení zákona o registrovaném partnerství je dalším krokem na cestě demontáže morálních hodnot naší společnosti.“ In: BUBIK, R. „Prohlášení Apoštolské církve ke schválení zákona o registrovaném partnerství poslaneckou sněmovnou.“

¹⁰⁰ LEWIS, C. S. Rady zkušeného ďábla: V této knize je 31 dopisů zkušeného ďábla Zmarchroba svému synovci, začínajícímu pokušiteli Tasemníkovi. Lewis skrze Zmarchroba bravurně popisuje slabiny soudobé křesťanské společnosti. Zlo jde Dobro, Dobro je Zlo, a Peklo je veliká byrokracie

A svedou mnohé

pravdu za lež. Proto se nejprve podívejme, co v krátkosti říká stará, premileniální eschatologie, jak byla zastávána ještě v syrské Antiochii a později ranými církevními apologety resp. mnohými církevními otci a pozdními reformátory a evangelikály.¹⁰¹

9.1 Premileniální nástin

Ke konci časů přijdou falešní proroci a učitelé a svým heterodoxním učením svedou mnohé (Mk 13,6), takže nastane doba velkého odpadlictví (1 Tim 4,1), což bude v důsledku vychladnutí lásky a rozšíření nepravosti (Mt 24,12). Tito antikristové budou předcházet Antikrista (1 J 2,18), který sjednotí celou zemi (Zj 13,3) pod vládu falešné církve, nevěstky Kristovy (Zj 17,3). Církev Kristova je na základě věrnosti Písmu volána k oddělení se a k vytrvalosti (Zj 18,4), avšak nakonec sama usne (Mt 25,1-13). Falešná církev však bude činit podvodné znamení, zázraky a divy (Zj 19,20), podmaní si svět a nakonec provolá Antikrista Mesiášem (2 Te 2,4). Konec učiní až slavný Kristův příchod (2 Te 2,8).

Tato eschatologie je částečně reflektována i v Lausánnském prohlášení, které je respektováno většinou charismatiků po celém světě.

„Také si připomínáme jeho varování, že přijdou falešní kristové a falešní proroci jako předchůdci konečného antikrista. Proto jako pyšný, sebevědomý sen, odmítáme představu, že by člověk byl schopen vybudovat ideální poměry na zemi. Naše křesťanská jistota spočívá v tom, že Bůh dokončí své království, a my tento den vyhlížíme s velkým očekáváním; vyhlížíme nové nebe a novou zemi, kde bude spravedlnost a kde bude Bůh panovat navěky.“¹⁰²

Řecké substantivum, které se nejčastěji používá v Novém Zákoně v souvislosti s odpadnutím, je *αποστασία* (apostasia). Doktrína o odpadnutí církve v pohledu do budoucna se poprvé v moderní době, jako rámcové vyznání proto-evangelikálů, oficiálně ustanovila po sérii chiliastických excesů a expanzi liberální teologie v 19.

¹⁰¹ ERICKSON, M. J. A Basic Guide to Eschatology, s. 91 - 106

¹⁰² International Congress on World Evangelization, Lausanne

A svedou mnohé

století v USA. Tehdy, na konferenci v Niagara Falls, v roce 1878, bylo schváleno krédo, kde bylo vyhlášeno, že:

„svět nebude za současného vedení obrácen... rychle spěje k soudu“ a za „strašlivého odpadlictví (apostasie) ve věčném společenství křesťanů... Pán Ježíš sám osobně přijde a uvede dobu milénia.“¹⁰³

V Lausánnském prohlášení proto můžeme vidět přímý odraz tohoto kréda. Historický premilenialismus nebo premileniální dispenzacionalismus byly pak svého času takřka univerzální eschatologií většiny anglo-amerických evangelikálů.¹⁰⁴ Dodnes toto učení tvoří páteř i různých odstínů letniční eschatologie. Pro americké sbory denominace Assemblies of God je dispenzacionalismus dodnes oficiální doktrínou.¹⁰⁵

9.2 Premileniální antiteze

A nyní si představme, že z hlediska Zlého a jeho andělů jsou falešní učitelé učiteli pravými, odpadnutí je vlastně probuzením, Antikrist je pravým Kristem a falešné divy jsou divy pravými. Jestliže měli církevní otcové ve svém pohledu na eschatologii a C. S. Lewis ve svém pohledu na démonologii pravdu, vypadalo by satanovo vyučování eschatologie – se značnou dávkou ironie – asi takto:

Ke konci časů přijdou novodobí apoštolé, proroci a učitelé, svým vyučováním sjednotí církve (Mk 13,6) a způsobí počátek dalekosáhlého církevního rozvlažení, jaké svět zatím nepoznal (1 Tim 4,1), což bude v důsledku obnovení ducha lásky a vřelosti v církvi (Mt 24,12). Tito pomazaní budou předcházet Krista (1 J 2,18) a zahájí celosvětové probuzení mezi pohany (Zj 13,3), což uvede obrácené pod vládu církve bez vrásky a poskvrnny, nevěsty Kristovy (Zj 17,3). Odpadlá církev má odložit literu a být přemožena touto církví (Zj 18,4), čímž vyvrcholí konečná obnova (Mt 25,1-13). Tato nová, sjednocená církev – Joelova armáda, plná nového poznání - bude činit mocné

¹⁰³ WEBER E. Apokalypsy, s. 186

¹⁰⁴ ENNS, P. The Moody Handbook of Theology, s. 371-394

¹⁰⁵ HORTON, S. Systematická teologie, s. 609-650

A svedou mnohé

skutky, zázraky a divy (Zj 19,20) a do podmaněného světa nakonec přivítá z nebe Krista (2 Te 2,4).

9.3 Joynerův trumfalismus

Předchozí popis je až nápadně podobný tomu, co dnes učí západní, charismatický teonomismus, očekávající příchod pomazaných apoštolů a proroků, kteří chtějí ovládnout svět skrze skupinu „Vítězů“ a sjednotit církve do naddenominační a viditelné jednoty církve posledních dnů. Naposledy proto, Lewisovou optikou, v duchu antiteze premilenialismu, zacytujeme několik statí z prorockých článků Ricka Joynera, zveřejněných v médiích českých charismatiků.

Joyner prorokuje, že v posledních dobách přijdou do církve zmocnění a pomazání apoštolové a proroci:

„Prorocká služba pre cirkev je v tomto čase obnovovaná a prichádza s rastúcou mocou a dôveryhodnosťou... Prorocké dary budú vyliať na každého, kto chodí v Duchu Svätom. Podobne, prorocká služba rastie dramaticky takisto v pomazaní, ako aj v autorite po celom svete...“¹⁰⁶ „O apoštolu Pavlovi se říkalo, že obrátil svět vzhůru nohama. O apoštolech, kteří budou pomazáni, se bude říkat, že postavili svět stojící na hlavě opět na nohy.“¹⁰⁷

Namísto apokalyptiky Joyner počítá s dalekosáhlým probuzením:

„Svatým se budou běžně zjevovat andělé a mnohým bude při službě v moci Ducha zářit obličej Boží slávou... tyto zázraky se budou jevit jako zcela přirozené... Žeň bude tak velká, že nikoho ani nenapadne dívat se nazpět a srovnávat s ranným křesťanstvím...“¹⁰⁸

Nebude to, slovy reformátorů a evangelikálů, proměna Nevěsty v Nevěstku, tedy proměna k horšímu, proměna nežádoucí. Bude to, podle Joynera, naopak proměna požehnaná a žádoucí, která na církve poslední doby očekává:

¹⁰⁶ JOYNER, R. [Megatrendy nového milénia](#)

¹⁰⁷ JOYNER, R. [Vize o velké žni](#)

¹⁰⁸ JOYNER, R. [Vize o velké žni](#)

A svedou mnohé

„Počas príprav na tieto veľké udalosti cirkev prejde metamorfózou. Zmení sa z červíka na motýľa. Húsenica je obmedzená zemou. Podobne, takmer dvetisíc rokov sa cirkev často držala skôr ciest sveta než ciest Ducha. Onedlho cirkev prejde dramatickou zmenou, vďaka čomu sa objaví úplne iné stvorenie. Bude to ako ďalšie zrodenie.“¹⁰⁹

Tato cirkev bude, podľa Joynera, udávať směr a povede národy celého sveta:

„Cirkev po celom svete bude zakúšať čas veľkej vážnosti... Toto obdobie veľkej vážnosti cirkvi je paralelou prvých rokov cirkvi v Jeruzaleme. Vtedy mali ľudia pred veriacimi bázeň, mali ich vo veľkej vážnosti. Musíme sa pripraviť na to obdobie, lebo bude veľkou príležitosťou viesť zástupy k Pánovi a dávať smer národom...“¹¹⁰

Časť cirkve, ktorá se, pro své chápání pravdy, odmítne s touto megacírkví sjednocovat, a která proto bude zahrnána do podzemí a procházet soužením, nebude - jak se domnívali reformátoři – pravá církev Kristova. Naopak, bude to padlá a falešná církev, proti níž a proti jejímž představitelům rozpoutají živly boj, což bude chápáno jako hněv boží:

„Cirkev bola zviazaná silami, ktoré jej veľmi bránili stať sa tým, k čomu bola stvorená. Zlí náboženský duchovia sa stali náhradou Ducha Svätého. Vládli duchovia kontroly a ničili tvorivosť...“¹¹¹ „...určitá učená a činnosť vedúca ke štěpení cirkve budú Bohem trestány a brzy rozpoznány jako cizí oheň. Kdo však přece bude v těchto věcech pokračovat, bude ze svého úřadu smeten tak mocným a násilným způsobem, že celé tělo Kristovo bude zasaženo čistotou a svatou bázni Boží“¹¹²

Proti této „nepravé“ cirkvi bude ze strany megacirkve (Joynerovem chápané jako pravé) rozpoutána „bratrovražedná“ válka:

„Pred rokmi som bol osvietený, že duchovná občianska vojna prichádza na cirkev. Vojna bratov proti bratom... Musíme sa modliť, aby Pán Ježiš povolal silných a

¹⁰⁹ JOYNER, R. Megatrendy nového milénia

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² JOYNER, R. Víze o velké žni

A svedou mnohé

rozhodných vodcov, aby bola pravda rýchlo odhalená. Vojna prichádza, ale nemusí byť dlhou vygradovanou aférou ako Americká občianska vojna...“¹¹³

Stejně, jako v občanské válce v USA, nastane opět sjednocení a vznikne jednotná a mocná supercírkev poslední doby:

„Nakonec se všechny různé služby a duchovní proudy, které měly svou vlastní identitu, rozpustí ve prospěch jediné identity... V každé obci a městě bude jen jedna místní církev... Spojení různých společenství v jednu místní církev, spolupracující v harmonii ke společnému cíli, bude v očích světa zázrakem... nadcházející události budou příliš mohutné, než aby mohly být řízeny a spravovány nějakým člověkem. Odbourávání organizací a zrušení nejrůznějších prací bude pro věrného Božího služebníka pozitivní a radostnou zkušeností...“¹¹⁴

Pod vládou autorit vítězné supercírkev tak nastane doba dosud nepoznaných divů a zázraků:

„Je pravdivá autorita, ktorá dovoľuje v cirkvi, aby bola uvoľnená väčšia úroveň kreativity veriacych, ako nikdy predtým v histórii. Toto skutočne dovolí takú vieru v cirkvi, že výsledkom budú mocné zázraky... Prekročiť doterajšie limity myslenia alebo skutkov je dôkazom veľkej viery...“¹¹⁵

Nakonec přijde sám Mesiáš, aby usedl do svého chrámu a ustanovil své království a světovládu:

„Nasledujúce Božie hnutie nebude vybudované okolo ďalšieho učenia. Nasledujúce Božie hnutie bude jednoducho hnutie Boha. Boh zrazu príde do svojho chrámu a celý svet to uvidí. Keď Jeho sláva naplní chrám, nič telesné nebude môcť slúžiť, ale unikne. Náš Pán zvíťazil. Chystá sa zaujať právoplatné miesto ako Kráľ, ktorý vládne nad všetkými národmi. Tí, čo vytrvali, aby boli s Pánom, prídu späť spolu s Ním. Je správne, že si ich ctíme...“¹¹⁶

¹¹³ JOYNER, R. Megatrendy nového milénia

¹¹⁴ JOYNER, R. Víze o velké žni

¹¹⁵ JOYNER, R. Megatrendy nového milénia

¹¹⁶ JOYNER, R. Megatrendy nového milénia

A svedou mnohé

Zkusme zde porovnat dvě závěrečné eschatologické výpovědi o vstupu toho, kdo bude považován za Mesiáše, do chrámu. Tato událost má být v posledních dobách svědectvím - a to jak u apoštola Pavla, tak u Joynera - resp. znamením času pro církve a svět.

Joyner: „Boh zrazu príde do svojho chrámu a celý svet to uvidí. Keď Jeho sláva naplní chrám, nič telesné nebude môcť slúžiť, ale unikne.“

Pavel: „Syn zatracení... se postaví na odpor a 'povýší se nade všecko, co má jméno Boží' nebo čemu se vzdává božská pocta. Dokonce 'usedne v chrámu Božím' a bude se vydávat za Boha.“ (2 Tes 2,4)

Zdá se, že Pavel i Joyner věci popisují - co se týká dané skutečnosti – shodně. Nicméně oba se již neshodnou v popisu daného subjektu, který je dané skutečnosti předmětem. Jinými slovy oba se shodnou se na tom, že vládce světa vstoupí ke konci eschatologického očekávání do Božího chrámu. Rozcházejí se však v tom, kdo by oním vládcem měl být, a jejich proroctví tak zůstávají v nesmiřitelném antagonismu.

9.4 Prorocké varování

Snad i ten nejliberálnější křesťan si musí nutně položit otázku, zda se zde nenaplnují tisíce let stará proroctví, předpovídající dalekosáhlou aspostasi. Uvědomíme-li si skutečnost, že tato teologie je zastávána lidmi, kteří ji získávají ze zjevení nebo dokonce promluvami s duchy zemřelých, měli bychom se vážněji zamyslet nad starodávným biblickým proroctvím, kde Hospodin varoval Izrael před důsledky podobně zpohanštělého náboženství:

„Popouzeli mě lžibohem k žárlivosti, svými preludy mě uráželi; já je popudím lžilidem, pobloudilým pronárodem jim urážky splatím. Mým hněvem se vznítí oheň, až do nejhlubšího podsvětí šlehá, pohltí zemi i to, co se z ní těží, sežehne základy hor. Samé zlo na ně shrnu, vystřílím na ně své šípy. Budou vysílení hladem, stráveni nákazou, přehořkou morovou ranou. Vydám je zubům šelem a jedovatým plazům v prachu. Venku jim připraví sirobu meč, v komnatách zachvátí strach jinocha i pannu, kojence i

A svedou mnohé

muže šedivého. Řekl bych: Rozpráším je, vyhladím jejich památku mezi lidmi.“ (Dt 32,21-26)

Ve světle předcházejících biblických veršů nyní pohlédněme i na Modrsohnovo prorocké varování, určené křesťanům, kteří se okultním, potažmo spiritickým praktikám, otevřeli:

„Slyšíš? Bůh se staví proti tobě. Víš co to znamená? To znamená: Bůh ti přestane být přátelsky nakloněn, myslit na tebe milostivou láskou, žehnat ti a činit ti dobře. Staví svou tvář proti tobě jako nepřítel a soudce. Vyobcuje tě ze svého lidu! Troufáš si ještě tvrdit, že je to neškodné, co děláš?... Chtěl bych napsat nesmazatelnými literami do tvé paměti a do tvého svědomí: „Každý, kdo činí tyto věci se Hospodinu hnusí!“¹¹⁷

¹¹⁵ MODERSOHN, E. V poutech pověry

A svedou mnohé

10. Závěr

Autor této práce je přesvědčen, že jakýkoliv způsob komunikace živého, pozemského člověka, v průběhu jeho časného života, s duchy zemřelých, je v Písmu explicitně zakázán. Pokud k němu přesto dochází, pak je třeba se se vši vážností zamyslet - jedná-li se o autentický zážitek - kdo je zde předmětem a původcem těchto zjevování. Původ a reputace osoby, ať už se jedná o objekt, či subjekt zjevení, tedy jak o médium, tak o ducha zemřelého, by v takových případech neměla při rozsuzování hrát podstatnou roli.

Věřím, že tato práce poskytla dostatek relevantních odkazů a námětů zejména k samostatnému studiu ohledně tématu nebiblického získávání zjevení, a stejně tak nabídla čtenáři obsáhlejší materiál i k tomu, aby mohl posoudit obsah proroctví, která byla tímto způsobem přijata. Za praktické naložení s danými skutečностями nechť je pak zodpovědný každý sám.

A svedou mnohé

Literatura

Knihy a monografie

- ALLAN, J. et. al. *Víry a vyznání*, Slovart, Praha, 1994, ISBN: 80-7145-011-1
- ANDERSON, N. *Vysvobození z pout*, Návrat Domů, Praha, 1995, ISBN: 80-85495-41-4
- ANNACONDIA, C. *Satane poslyš!*, Křesťanský život, Albrechtice, 2000, ISBN: 80-7112-060-X
- BARRETT, D. V. *Sekty, kulty, alternativní náboženství*, Ivo Železný, Praha, 1998, ISBN: 80-240-0066-0
- BELOTTI, E. *Biblické panorama*, Křesťanské sbory v ČSSR, Dillenburg, 1985
- BIBLE, *Český ekumenický překlad*, Česká biblická společnost, Praha, 1985, ISBN: 80-85810-08-5
- BIBLE SVATÁ, *Podle posledního vydání Kralického z roku 1613*, Levné knihy, Brno, 2004, ISBN: 80-7309-138-0
- BOICE, J. M. *Základy křesťanské víry*, Návrat domů, Praha, 1999, ISBN: 80-7255-005-5
- BUBIK, R. *Slavná budoucnost Božího lidu*, Křesťanský život, Albrechtice, 2001, ISBN: 80-7112-063-4
- BUNYAN, J. *Cesta Křesťana*, podle Roháčkova překladu, Klasy, Bratislava, 1922, ISBN: 80-7203-034-5
- DAVIES, G. *Krehkí velikáni*, Port Libri, Bratislava, 2002, ISBN: 80-89067-08-5
- DOUGLAS, J.D. a kol. *Nový Biblický slovník*, Návrat domů, Praha, 1996, ISBN: 80-85495-65-1
- ENNS, P. *The Moody Handbook of Theology*, Moody Press, Chicago, USA, 1989, ISBN: 0-8024-3428-2
- ERICKSON, M. J. *A Basic Guide to Eschatology*, Baker Book House, 1998, ISBN: 0-8010-5836-8
- FISHER, G. R. GOEDELMAN, M. K. *The Confusing World of Benny Hinn*, Personal Freedom Outreach, 1995, ISBN 1-885591-94-2
- FRANČ, A. *Cizí oheň*, Apologet, Brno, 2004, ISBN 80-239-3151-2
- HEIDE, M. *Bludné cesty ke zdraví*, Jupos, Ostrava, 1982, ISBN 80-85832-01-1
- HILL, S. *Na cestě za probuzením*, Křesťanský život, Albrechtice, 1999, ISBN: 80-7112-048-0
- HORTON, S. *Systematická teologie*, Křesťanský život, Albrechtice, 2001, ISBN: 80-7112-069-3

A svedou mnohé

- JOYNER, R. *Poslední bitva: boj světla s temnotou na konci věků*, KMS Praha, 1998, ISBN 80-86442-00-4
- JOYNER, R. *Povolání do poslední bitvy*, Postilla, Brno, 2000, ISBN: 80-86442-00-4
- *Katechismus Katolické církve*, Zvon, Praha, 1995, ISBN: 80-7192-180-7
- LINHART, J. et. al. *Slovník cizích slov pro nové století*, Dialog, 2004, ISBN: 80-85843-61-7
- KOMENSKÝ, J. A. *Labyrint světa a ráj srdce*, Odeon, 1984, ISBN: 80-7106-279-0
- LEWIS, C. S. *Rady zkušeného ďábla, Návrat domů*, Praha, 1988, ISBN: 80-7113-064-8
- MCCONNELL, D. R. *Jiné evangelium*, Křesťanský život, Albrechtice, 1996, ISBN: 80-7112-034-0
- MODERSOHN, E. *V poutech pověry*, ECM Praha, 1989, ISBN: 80-85013-28-2
- NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Kalich, 1992, ISBN: 80-7017-528-1
- SCHOTT, H. *Kronika medicíny*, Fortuna Print, Praha, 1994, ISBN: 80-85873-16-8- 5
- SOUČEK, J. B. *Řecko-český slovník k Novému Zákonu*, Kalich, Praha, 2003, ISBN: 80-7017-853-1
- SOUŠEK, T. *Knihy tajemství a moudrosti II I- Mimobiblické židovské spisy - pseudepigrafy*, Vyšehrad, Praha, 1999, ISBN: 80-7021-300-0
- STEIGER, P. *Zápas o duši*, Vydavatelství křesťanských sborů, Ostrava, 1991, ISBN: 80-85237-14-8
- STETZ, J. *Svrablavé uši*, Křesťanský život, Albrechtice, 1995, s. 8, ISBN: 80-7112-026-X
- TISCHNER, R. *Geschichte der okkultistischen (metapsychischen) Forschung*, Pfullingen, 1925, ISBN 3-515-04411-6
- VAN DAM, W. C. *Okultismus a křesťanská víra*, Ichthys, Havlíčkův Brod, 1991, ISBN: 80-86211-18-5
- WEBER, E. *Apokalypsy*, Nakladatelství Lidové noviny, 1999, ISBN: 80-7106-338-X
- ZWEIG, S. *Léčení duchem*, Mladá fronta, 1999, ISBN: 80-204-0788-X

Časopisové články

- BARTÍK, J. Rozhovor s Edem Trautem, *Život v Kristu*, 3/2006
- HANÁKOVÁ, H. Jsem proti tomu..., *Život víry*, roč. 15, únor 2004
- JOYNER, R. Vize o velké žni, *Život víry*, roč. 5, březen, 1994
- NAVRÁTIL, A. Slovo redaktora, *Život v Kristu*, 2001/4

A svedou mnohé

- SEDLÁČEK, J. Rozhovor s Jiřím Sedláčkem, *Život v Kristu*, 2004/9
- Zprávy z Medžugorje, 4/2004, ročník 17, *Vérite*, Praha, 25. 3. 2004
- Zprávy z Medžugorje, 6/2004, ročník 16, *Vérite*, Praha, 25. 5. 2004

Přednášky a semináře

- AAGAARD, J. Seminář, *Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů*, Modlitebna Církve bratrské, sbor Soukenická, Praha, 1995

Elektronické materiály

- ASSEMBLIES OF GOD, *Were We Stand: „The Kingdom of God as Described in Holy Scripture“*, Position Papers and other statements, The General Council of the Assemblies of God, Springfield, URL: <http://ag.org/top/beliefs/position_papers/4190_kingdom.cfm>, downloaded: 15.10.2005
- BUBIK, R. O prorockém daru, *Apoštolská církev, Česká republika*, 27. 10. 2003, URL: <<http://www.apostolskacirkev.cz/view.php?cisloclanku=2003102701>>, downloaded: 16.10.2005
- BUBIK, R. . „Prohlášení Apoštolské církve ke schválení zákona o registrovaném partnerství poslaneckou sněmovnou, *Apoštolská církev, Česká republika* ,16. 12. 2005, URL: <<http://apostolskacirkev.cz/view.php?cisloclanku=2005121601> >, downloaded: 5.7.2006
- BUTCHER, A. Major Rift Emerges at Heart of Brownsville Revival, *Cross&Word*, 9. 5. 2005, URL: <<http://www.banner.org.uk/brn/Changes.html>>, downloaded 16.10.2005
- DRÁPAL, D. 5. pastýřský list, *Křesťanská společenství*, květen 1999, URL: <<http://mujweb.atlas.cz/www/ksvcr/listy/05.htm>>, downloaded 16.10.2005
- FISHER, J A. *Greek New Testament Resources N.A.* 26, The University of York, Center for the Computer Analysis of Texts, URL: <<http://www.greekbible.com>>, downloaded 15.10.2005
- *International Congress on World Evangelization*, Lausanne, Switzerland, July, 1974, URL: <<http://www.lausanne.org/Brix?pageID=12891>>, downloaded 16.10.2005
- JOYNER, R. *Granosalis*, Megatrendy nového milénia, nedatováno, URL: <<http://www.granosalis.cz/article.php?sid=3616>>, downloaded 16.10.2005
- KILPATRICK, J. In: Kilpatrick's Prophecy Against Hank Hanegraaff, Brownsville Assembly of God, *Deception The Church*, April 6, 1997, URL: <<http://www.deceptioninthechurch.com/transcrp.htm>> downloaded 20.10.2005

A svedou mnohé

- ONDRÁČEK, O. Mám rád svůj sbor, *Křesťanská společenství Praha*, URL: <<http://www.praha.kaes.cz/view.php?cisloclanku=2004071105>>, downloaded 16.10.2005
- RISS, R. M. *A History of the Revival of 1992-1995*, Eleventh Edition, October 15, 1995, URL: <http://www.grmi.org/renewal/Richard_Riss/history/rhb.bg.html>, downloaded: 16.10.2005

Audiokazety

- HINN, B. kázání, *Blaisdale Arena*, HI, Honolulu, 28. února, 1997
- HINN, B. Double Portion Anointing, část 3, *Orlando Christian Center*, Orlando, ze série: Holy Ghost Invasion, Fla. 7. duben, 1991

Videokazety

- HINN, B. This Is Your Day, kázání, *BHM*, 11. června, 1997